

LAS ZA MESTO IN VAS

STRATEGIJA LOKALNEGA RAZVOJA ZA LOKALNO AKCIJSKO SKUPINO

Za mesto in vas

za programsko obdobje 2021–2027

Ljubljana, 10. 11. 2023

KAZALO

1. Osebna Izkaznica LAS	3
2. Povzetek SLR	4
3. Opredelitev območja in prebivalstva, zajetega v SLR	5
3.1. Fizičnogeografske značilnosti območja	6
3.2. Družbenogeografske značilnosti območja	8
3.2.1. Prebivalstvo	9
3.2.2. Gospodarstvo	12
3.2.3. Kmetijstvo	14
3.2.4. Turizem	16
3.2.5. Naravna in kulturna dediščina	17
3.2.6. Oskrba z gospodarsko javno infrastrukturo	19
4. Analiza razvojnih potreb in potenciala območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti	21
4.1. SWOT-analiza	21
4.2. Potrebe in potencial območja	22
5. Opis SLR	26
5.1. Opis ciljev in ukrepov SLR, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov	29
5.1.1. Sklad ESRR	29
5.1.2. Sklad EKSRP	29
5.1.3. Ukrepi SLR in izbira kazalnikov	31
5.1.4. Opis ukrepov	34
5.2. Opis izvajanja operacij	42
5.2.1. Merila za izbor operacij	42
5.2.1.1. Obvezni pogoji, ki jih mora izpolnjevati prijavitelj	42
5.2.2. Operacije preko javnega poziva	43
5.2.3. Operacije, katerih upravičenec je LAS	45
5.2.4. Operacije sodelovanja LAS	46
6. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR	46
7. Opis sistema upravljanja LAS, vključno z upravljanjem, spremljanjem in vrednotenjem, ki dokazujejo zmogljivost LAS za izvajanje SLR	49
7.1. Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in navedba kadrovskih zmogljivosti, virov financiranja, izkušenj in znanj	49
7.2. Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR	52
7.3. Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS	53
7.3.1. Organi LAS	53
7.3.2. Postopek za sprejemanje odločitev organov LAS	55
8. Priloge SLR	56

1. Osebna Izkaznica LAS

Ime LAS	Za mesto in vas	
Naslov LAS	Tehnološki park 19, 1000 Ljubljana	
Naslov varnega elektronskega predala	laszamestoinvas@poslovna.posta.si	
Elektronski naslov LAS	las-zmv@rralur.si	
Spletna stran LAS	www.las-mestoinvas.si	
Vodilni partner LAS	Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije	
Naslov vodilnega partnerja LAS	Tehnološki park 19, 1000 Ljubljana	
Številka transakcijskega računa LAS	SI56 0126 1600 0002 707 z nazivom RRA LUR - LAS	
Velikost območja LAS	236 km ²	
Število prebivalcev LAS	77.540	
Vključene občine (naštejte)	Domžale, Komenda, Medvode, Mengeš, Trzin, Vodice	
Kohezijska regija	Zahodna kohezijska regija	
Financiranje SLR (označite)	<u>EKSRP</u>	<u>ESRR</u>

2. Povzetek SLR

LAS Za mesto in vas (LAS ZMV) obsega šest občin Osrednjeslovenske regije: **Domžale, Komenda, Medvode, Mengeš, Trzin in Vodice**. Razteza se na 236 km². Na območju prebiva 77.540 prebivalcev in je gosto poseljeno ter pretežno urbanizirano. Območje predstavlja homogeno prostorsko enoto, ki se srečuje z skupnimi razvojnimi izzivi, kar je načelo območnega pristopa.

V programskem obdobju 2021–2027 se bo pristop LEADER/CLLD na območju LAS ZMV izvajal po principu od spodaj navzgor kot del skupnega pristopa imenovanega **lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost**. Izvajanje tega principa se je začelo že s pripravo SLR, saj so bili v njeno pripravo preko ankete, sestankov in delavnic vključeni številni deležniki iz različnih sfer življenja. Delavnice so služile tudi kot priložnost za mreženje, sodelovanje in prve pogovore o oblikovanju lokalnih partnerstev, saj so udeleženci med izmenjavo idej našli skupne interese in predloge za reševanje podobnih izzivov. Hitro se je pokazalo, da povezovanje različnih lokalnih deležnikov, ki povežejo svoje znanje in resurse pripelje do inovativnih rešitev lokalnih težav ob izkoriščanju obstoječih danosti. SLR bo kot celostna in večsektorska strategija izkoristila obstoječe in spodbujala ustvarjanje novih povezav med lokalnimi sektorji in tako izkoristila potencialne multiplikacijske učinke.

Operacije se bodo izvajali v okviru skladov EKSRP in ESRR. Cilj EKSRP je »*Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom*«, cilj ESRR pa »*Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja*«. Cilja bo LAS ZMV uresničil na podlagi lokalno specifične Strategije lokalnega razvoja.

Za potrebe priprave SLR smo analizirali stanje območja, kjer smo izhajali iz javno dostopnih podatkov in informacij pridobljenih na delavnicah organiziranih za prebivalce LAS ZMV. Na osnovi zbranega gradiva smo identificirali tri glavne sklope potreb območja: **dvig kakovosti bivanja, varstvo okolja ter trajnostni razvoj podeželja**. To bodo tudi tri osnovna področja delovanja LAS-a v prihajajočem programskem obdobju.

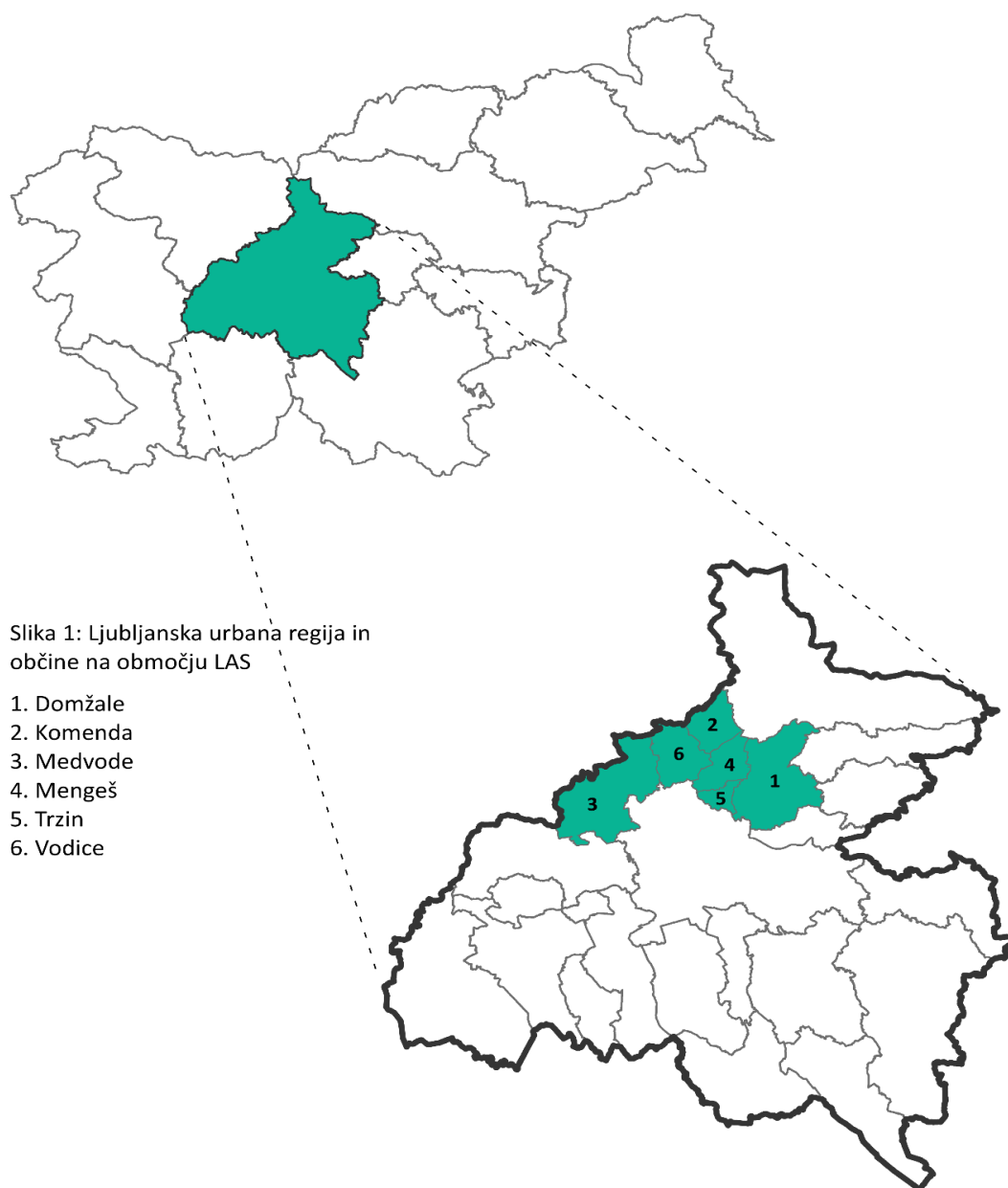
Operacije programskega obdobja 2021-2027 bodo v okviru izbranih ukrepov: (1) **povečanje socialne vključenosti**, (2) **oživljanje vaških in mestnih jeder z razvojem infrastrukture in programskih vsebin**, (3) **trajnostna mobilnost**, (4) **blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter ohranjanje in izboljšanje lokalne biodiverzitete**, (5) **dvig usposobljenosti za podjetništvo in dopolnilne dejavnosti na kmetiji** in (6) **sodelovanje med panogami za razvoj butičnih produktov** prispevali k doseganju ciljev strategije lokalnega razvoja, reševanju lokalnih razvojnih potreb, mobilizaciji lokalnega potenciala za reševanje podeželskih izzivov, povezovanju različnih partnerjev in skupnosti, enakopravnemu vključevanju različnih partnerjev, inovativnosti, digitalizaciji, okoljski trajnosti, socialni vzdržnosti in splošni višji dodani vrednosti območja LAS ZMV. SLR bo v celoti **sledila konceptu pametnih vasi**.

Razpoložljiva sredstva za izvajanje strategije LAS ZMV v začetku programskega obdobja znašajo **2.038.323 EUR**, od tega jih EKSRP sklad prispeva 1.124.496 EUR, ESRR pa 913.827 EUR.

3. Opredelitev območja in prebivalstva, zajetega v SLR

Območje LAS ZMV je povezano v homogeno prostorsko enoto, ki se nahaja na severozahodu Ljubljanske urbane regije ter pokriva šest občin: Domžale, Komenda, Medvode, Mengeš, Trzin in Vodice. Območje LAS ZMV je skladna prostorska celota, ki se srečuje s skupnimi izzivi in cilji.

Območje LAS ZMV se v celoti nahaja v Zahodni kohezijski regiji. Leži v osrednjem delu Slovenije, v Ljubljanski kotlini in meji na Kamniško-Savinjske Alpe na severu, Posavsko hribovje na vzhodu, Polhograjsko hribovje na zahodu ter na Ljubljansko polje na jugu.

Slika 1: Ljubljanska urbana regija in občine na območju LAS

1. Domžale
2. Komenda
3. Medvode
4. Mengeš
5. Trzin
6. Vodice

Slika 1: Prostorska umeščenost območja LAS Za mesto in vas (vir: RRA LUR).

Za območje LAS ZMV sta značilna dva zelo različna segmenta krajine, ravninski in hriboviti svet, ki pa gledano z vidika gospodarstva, prometne povezanosti, migracijskih tokov prebivalstva, družbene infrastrukture ter drugih značilnosti tvorita enoten življenjski prostor. Na jugu meji na Mestno občino Ljubljana in predstavlja njeno suburbano zaledje. Celotno območje obsega **236 km²**, na njem pa je 1. 1. 2022 bivalo **77.540 prebivalcev** (v to številko so vključeni tudi prebivalci naselja Domžale, ki ima 13.115 prebivalcev).¹ Je gosto in nadpovprečno naseljeno ter močno urbanizirano. **Območje je dovolj veliko in premore dovolj kritične mase človeških in ekonomskih virov za učinkovito izvajanje SLR.**

Občina	Površina (km ²)	Število prebivalcev	Gostota prebivalstva (preb./km ²)	Število naselij	Število prebivalcev do 29 let	Število prebivalcev nad 65 let
Domžale z naseljem Domžale	72	36.905	512	50	12.054	4.251
Domžale brez naselja Domžale	67	23.790	356	49	8.083	1.522
Komenda	24	6.482	270	15	2.334	756
Medvode	78	16.792	215	31	5.251	1.757
Mengeš	22	8.487	385	4	2.706	889
Trzin	9	3.900	433	1	1.224	976
Vodice	31	4.974	160	16	1.711	533
Območje LAS z naseljem Domžale	236	77.540	328	117	25.280	9.162
Območje LAS brez naselja Domžale	231	64.425	303	116	21.309	6.433

Tabela 1: Osnovni statistični podatki po občinah LAS Za mesto in vas (1. 1. 2022, Statistični urad Republike Slovenije).

3.1. Fizičnogeografske značilnosti območja

Večino območja LAS ZMV se nahaja na uravnanim območju Ljubljanske kotline. Ravninska polja (Ljubljansko in Kamniško-Bistriško) prekinjajo posamezni osamelci (Šmarna gora, Rašica, Smledniški hrib, itd.). Na zahodnem delu (območje občine Medvode) ravninski del prehaja v Polhograjsko hribovje, na zahodnem (območje občine Domžale) pa v Posavsko hribovje.

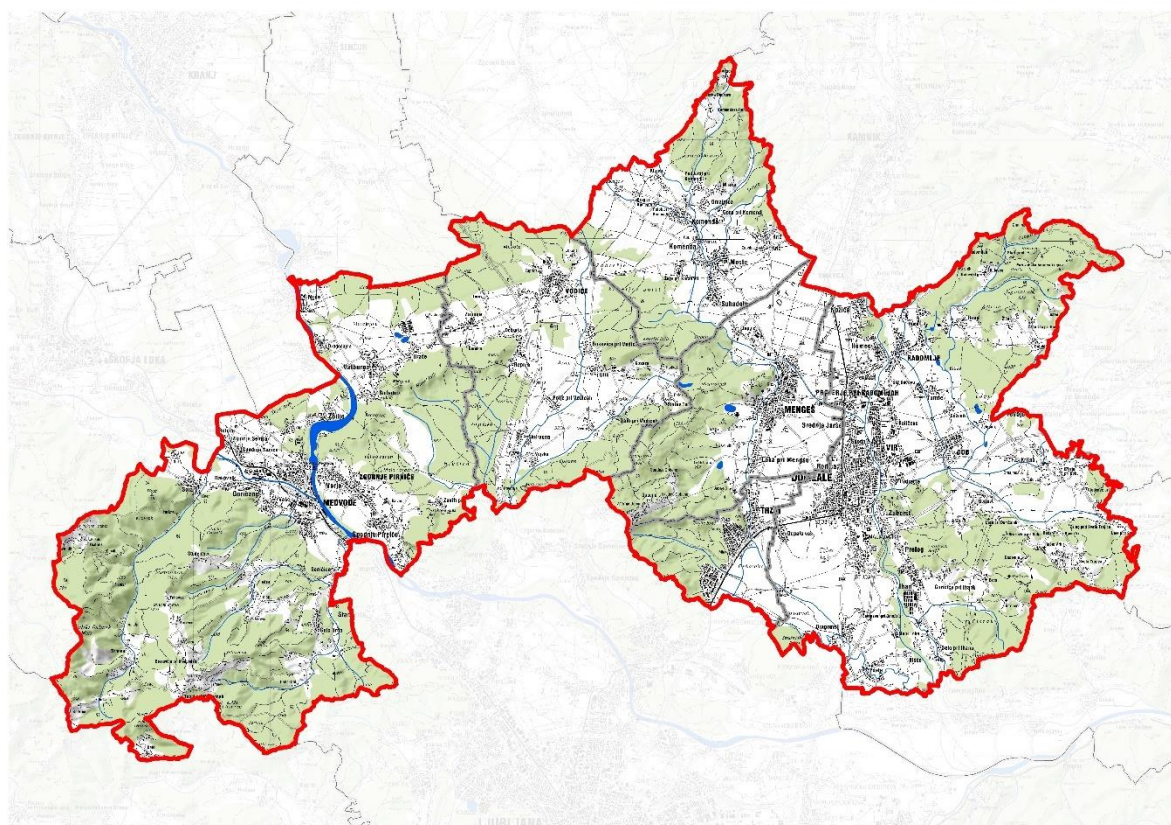
Ravnino so s svojimi prodnatimi nanosi sooblikovale reke Sava in Sora ter Kamniška Bistrica s Pšato, Račo in drugimi pritoki, ki območju še vedno dajejo svojevrsten pečat. Zaradi koncentracije poselitve, kmetijstva in nekdanje industrije so vsi **vodotoki močno regulirani**, vendar pa se je ob njih **ohranilo nekaj značilne obvodne vegetacije**. Na območju LAS ZMV

¹ Statistični urad Republike Slovenije, <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl>, junij 2023.

je večje **umetno jezero Zbilje ter številna jezerca, bajerji, ribniki, ki so po večini nekdanji glinokopi, ki jih je zalila voda.**

Na odseku Save pri Medvodah sta dve hidroelektrarni: HE Medvode in HE Mavčiče, ki s svojimi zajeztvami uravnavata rečni pretok in zmanjšujeta možnost poplav. Sava še vedno poplavlja v spodnjem toku med naseljema Medno in Spodnje Pirniče. Na območju občine Domžale obstaja **nevarnost poplav predvsem na severnem delu ter na južnem delu na območju Ihana.** Poplave in zemeljske plazove povzročajo tudi nekateri hudourniški potoki v Polhograjskem hribovju.

V hribovitem predelu prevladuje gozd. Reliefna razčlenjenost, višje nadmorske višine ter oddaljenost od naselij oziroma težja dostopnost so glavni omejitveni dejavniki za poselitev in razvoj, zato je hribovit svet redko poseljen. Večje sklenjene gozdne površine se nahajajo na območju Polhograjskega in Posavskega hribovja. Največ gozdov je v zasebni lasti, posest pa je izredno razdrobljena. To je omejujoč dejavnik, saj je z gozdom tako težje gospodariti. Na ravnini je gozda ostalo malo, saj so bile v preteklosti vse primerne površine izkrčene za kmetijstvo, so pa te **gozdne površine pomembne z ekološkega, rekreacijskega in estetskega vidika.**²

Slika 2: Kartografski prikaz območja LAS (vir: RRA LUR).

² Atlas okolja, https://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso, maj 2023.

3.2. Družbenogeografske značilnosti območja

Ravninski svet je ob glavnih prometnih oseh Ljubljana–Šentvid–Medvode–Kranj ter Ljubljana–Črnuče–Trzin–Domžale–Kamnik gosto poseljen in močno urbaniziran, tako da tvori strnjeno poselitveno območje oziroma urbano aglomeracijo. Preostali ravninski del ima pretežno agrarni značaj, **prevladuje intenzivno obdelana kmetijska krajina z zaplatami ravninskega gozda in razpršeno poselitvijo**. Manjša točkovno razporejena naselja so po večini **stara vaška jedra, ki pa jih obdajajo pasovi novejše, predvsem stanovanjske, gradnje**. Na območju LAS ZMV je namreč že vrsto let zaznati intenzivno **suburbanizacijo**, ki v funkcionalnem in vizualnem smislu **siromaši podeželski prostor**, na način da se **izgublja tipična krajina**. Zgoščena stanovanjska novogradnja, pomanjkanje osrednjih oskrbnih in storitvenih funkcij ter prometno urejanje središč na škodo odprtega javnega prostora so pripomogli k trendu **preoblikovanja vaških središč v spalna naselja**. Nova, gosta poselitev velikokrat ne nudi dovolj zelenih površin. Novi prebivalci se težko vključijo v lokalno skupnost, saj **nimajo občutka pripadnosti lokalnemu okolju** novega kraja bivanja. Hribovit svet je redko poseljen. Manjša naselja se pojavljajo ob vznožjih hribov, iztekah dolin ter na prisojnih območjih in slemenih. Značilna je razpršena poselitev v obliki manjših strnjenih naselij, v Polhograjskem hribovju pa se pojavljajo tudi manjši zaselki in samotne kmetije. **Hribovska naselja se za zadovoljevanje tistih potreb, ki presegajo njihove lokalne zmogljivosti (šolstvo, zdravstveno varstvo, itd.), navezujejo na centralna naselja območja, oziroma na Ljubljano**.

Dobre prometne povezave omogočajo hiter pretok blaga in dostop do storitvenega trga, kar se kaže tudi v dobri gospodarski razvitosti območja. Pomembnejša gospodarska središča so v Domžalah, Trzinu, Medvodah in Mengšu. **Na območju deluje več uspešno obrtno-poslovnih in industrijskih con, oblikujejo pa se tudi nove**. Po močnem padcu gospodarske dejavnosti v ekonomski krizi se je **zaposlenost v zadnjih letih občutno povečala** (manjši in krajši padec je bil zaznan tudi v času pandemije), rast plač pa tudi zaradi strukturnih razlogov ostaja zmerena. K obdobju hitre rasti zaposlenih v ugodnih konjunktornih razmerah prispevalo zaposlovanje v skoraj vseh dejavnostih. V zadnjih letih je prepoznana tudi pomembna vloga ustvarjalnih poklicev.³

Območje LAS ZMV je bogato tudi z naravnimi viri, za sedaj še neizkoriščen potencial predstavlja razvoj trajnostnih gozdno-predelovalnih in lesno-proizvodnih verig, pridelava in predelava biomase ter neizkoriščen hidrogrfski potencial območja. Vse naštetu lahko v veliki meri prispeva k proizvodnji obnovljivih virov energije ter razvoju spremljajočih servisnih in vzdrževalnih dejavnosti. Potenciali se kažejo tudi v **spodbujanju in diverzifikaciji trajnostnega turizma in kmetijske dejavnosti**, kar lahko zagotovi dodatne vire zaposlovanja in boljši dohodek. Priložnosti se kažejo tudi v **ureditvah, obnovah in nadgradnjah objektov kulturne dediščine in območij naravne dediščine** ter turistične in rekreacijske infrastrukture za **trajnostni turizem** ob sodelovanju pristojnih državnih inštitucij za varstvo in ohranjanje naravne in kulturne dediščine, občin, društev ter lokalnih skupnosti.⁴

³ Občina Domžale, <https://www.domzale.si/>, maj 2023; Občina Komenda, <https://www.komenda.si/>, maj 2023; Občina Mengeš, <https://www.menges.si/>, maj 2023; Občina Medvode, <https://www.medvode.si/>, maj 2023; Občina Vodice, <https://www.vodice.si/>, maj 2023; Občina Trzin, <https://www.trzin.si/si/>, maj 2023.

⁴ Statistični urad Republike Slovenije, <https://pxweb.stat.si/SiStat/si/>, maj 2023; Atlas okolja, https://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso, maj 2023.

3.2.1. Prebivalstvo

Na območju LAS ZMV je 1. 1. 2022 bivalo **77.540 prebivalcev** (v to številko so vključeni tudi prebivalci naselja Domžale, ki ima 13.115 prebivalcev). Gre za močno urbanizirano in posledično gosto poseljeno območje. Gostota prebivalstva je nad slovenskim povprečjem, saj znaša 328 preb/km² (za celotno Slovenijo ta znaša 104 preb/km²). Najgosteje je poseljena občina Domžale (512 preb/km²), ki ima tudi sicer največje število prebivalcev najredkeje pa občina Vodice (160 preb/km²). Najmanj oseb živi v Trzinu, ki je tudi najmanjša občina celotnega območja LAS ZMV.

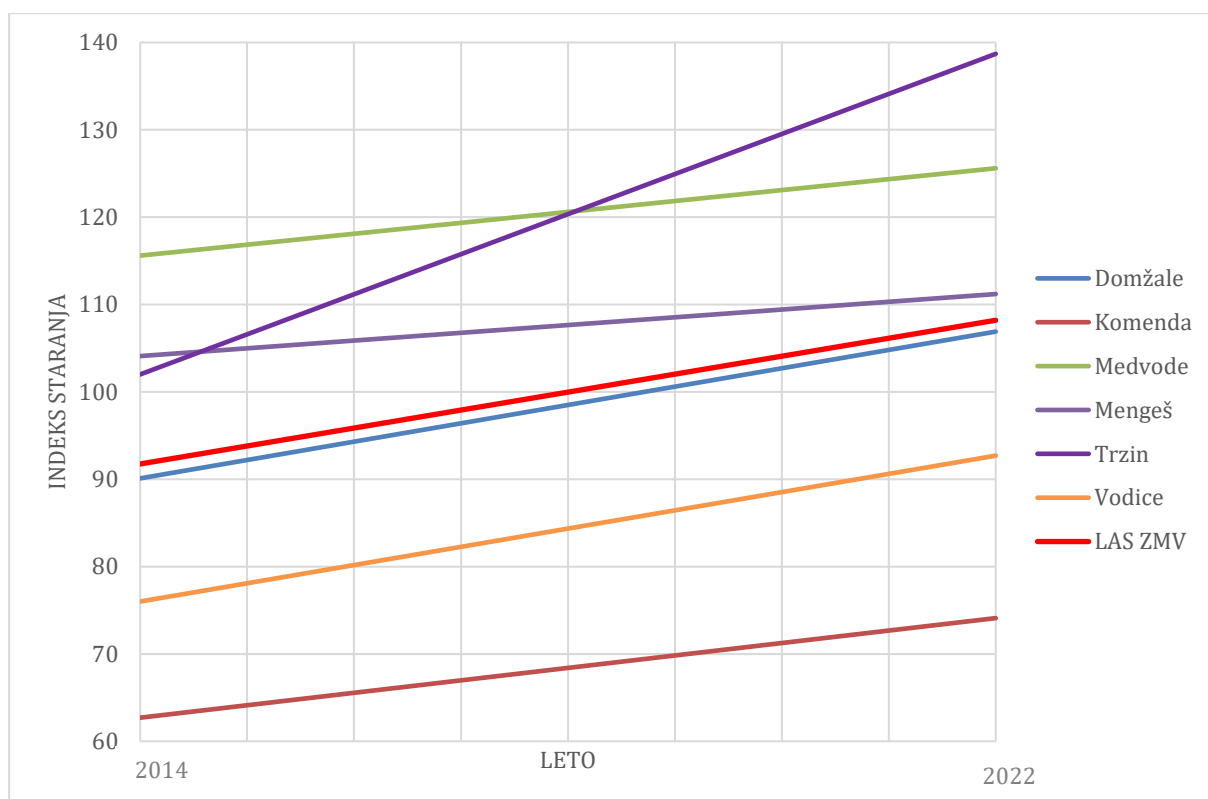
občina	2007			2014			2022		
	0-14 let	15-64 let	65+ let	0-14 let	15-64 let	65+ let	0-14 let	15-64 let	65+ let
Domžale	5.333	22.556	4.316	5.954	23.496	5.303	6.362	23.745	6.798
Komenda	840	3.345	592	1.200	3.918	750	1.311	4.200	971
Medvode	2.182	10.192	2.393	2.532	10.433	2.903	2.797	10.483	3.512
Mengeš	1.082	4.840	897	1.249	5.029	1.301	1.458	5.408	1.621
Trzin	612	2.622	425	689	2.475	687	653	2.341	906
Vodice	769	2.863	584	908	3.234	678	859	3.319	796
SKUPAJ po starosti	10.818	46.418	9.207	12.532	48.585	11.622	13.440	49.496	14.604
SKUPAJ	66.443			72.739			77.540		

Tabela 2: Število prebivalcev po občinah in starostnih skupinah v letih 2007, 2014 in 2022 (vir podatkov: Statistični urad Republike Slovenije⁵).

Iz zgornje tabele je razvidno, da se je število prebivalcev na območju LAS ZMV od leta 2007 do 2022 povečalo za 14 %. Posledica povečanja je v večji meri rezultat selitvenega prirasta (glej tudi Graf 4). **Število starejših** je leta 2007 predstavljalo 14 % prebivalcev, leta 2022 pa že **19 %**. **Število mladih** je leta 2007 predstavljalo 16 % prebivalcev, leta 2022 pa **17 %**. Podatki kažejo, da se **število starejših povečuje hitreje kot število mlajših**.

To potrjuje tudi Indeks staranja na Grafu 1. Slednji pove, da je bilo leta 2022 na območju LAS ZMV na 100 oseb, mlajših od 15 let, 108 oseb starih najmanj 65 let. Leta 2014 je indeks znašal 92, kar pomeni, da se je v teh letih povečalo število starejših oseb, v primerjavi z mlajšimi. Ta trend, ki je značilen za območje celotne Slovenije, nam da jasno vedeti, da bodo v prihodnje **pomembne dejavnosti, ki bodo namenjene starejšemu prebivalstvu**, saj bo le to čedalje številčnejše. Še vedno pa nobena od občin ne presega indeksa celotne Slovenije, ki znaša 140. To pomeni, da se prebivalstvo na območju LAS ZMV v povprečju stara rahlo počasneje, v primerjavi s celotno državo. Najpočasneje se stara prebivalstvo občine Komenda, ki ima tudi najnižji indeks staranja v državi, najhitreje pa prebivalstvo občine Trzin.

⁵ Statistični urad Republike Slovenije, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/si/Data/-/05C5003S.px/table/tableViewLayout2/>, 18. 10. 2023

Graf 1: Indeks staranja v občinah LAS Za mesto in vas (1. 1. 2014 in 1. 1. 2022, Statistični urad Republike Slovenije).

Območje LAS ZMV je, predvsem zaradi **ugodne geografske lege, privlačno za življenje**, sploh mlajših družin, zato beleži **stalno priseljevanje** (z določenimi izjemami posameznega leta). Tudi to, poleg naravnega prirasta, prispeva k nižjemu indeksu staranja. Velik selitveni prirast ponekod predstavlja problem, saj vpliva na **slabše zagotavljanje osnovne družbene, komunalne in prometne infrastrukture** ter lahko povzroča družbena trenja in konflikte med **novu priseljenimi prebivalci in domačini**.

Pregled demografskih statističnih podatkov in ugotovitve iz delavnic so pokazale, da **mladi in starejši predstavljajo dve ranljivi skupini**, katerim bo potrebno posvetiti pozornost v novem obdobju. Največji izziv predstavlja medgeneracijski prenos znanja, saj izginjajo priložnosti za medgeneracijska druženja.

Na območju LAS ZMV je vzpostavljena **sorazmerno dobro razvita mreža vrtcev in šol**, ki v glavnem pokrijejo vse potrebe po vzgoji in izobraževanju predšolskih in šolskih otrok. Kot je razvidno iz Tabele 2 je na območju LAS ZMV 35 vrtcev, 22 osnovnih šol ter Srednja šola Domžale. Med vsemi otroki, starimi od 1 do 5 let, jih je kar 85 % vključenih v vrtce (na ravni Slovenije ta delež znaša 81 %). Tudi število študentov na 1.000 prebivalcev je večje kot na ravni države, saj je na obravnavanem območju v povprečju 43 študentov, v Sloveniji pa 39. Največji delež študentov je v občini Vodice, najmanjši pa v Mengšu. Predvsem na podežlju je izrednega pomena delovanje podružničnih šol. Njihov pomen se ne kaže le v lažji dostopnosti do osnovnega izobraževanja, temveč predvsem v povezanosti s krajem in ohranjanjem **lokalne identitete** določenega območja. Kot omenjeno, na območju LAS ZMV deluje le ena srednja šola. **Dijaki večinoma obiskujejo srednjo šolo izven območja, v Ljubljani, Kranju ali Kamniku**. Prav tako **dnevno migrira veliko število študentov**, povečini v Ljubljano. Kot zanimivost naj omenimo, da je na območju LAS 9 diplomantov (študentov, ki

so v šolskem letu 2021/2022 zaključili študij dodiplomskega ali podiplomskega izobraževanja) na 1.000 prebivalcev (slovensko povprečje je 8).⁶

občina	vrtec		osnovna šola		srednja šola		študij
	število vrtcev	število otrok vključenih v vrtec	število osnovnih šol	Število učencev vključenih v OŠ	število srednjih šol	število dijakov srednjih šol	število študentov
Domžale	17	1.711	9	4.150	1	1.506	1.522
Komenda	2	349	2	769		296	287
Medvode	8	738	7	1.672		639	687
Mengeš	3	401	1	873		321	316
Trzin	2	216	1	451		154	189
Vodice	3	260	2	543		269	245
LAS ZMV	35	3.675	22	8.458	1	3.185	3.246

Tabela 3: Posamezni podatki o vzgoji in izobraževanju za šolsko leto 2021/2022 (2021, Statistični urad Republike Slovenije).

Zdravstveno varstvo na primarni ravni je na območju LAS ZMV dobro dostopno. Zagotavljajo ga štirje javni zavodi: ZD Domžale (za občine Domžale, Mengeš in Trzin), ZD Medvode, ZD Kamnik (za občino Komenda), ZD Ljubljana (za občino Vodice) ter več koncesionarjev, ki so ključeni v javno zdravstveno mrežo.⁷

Kot lahko vidimo na Grafu 1, se **delež starejšega prebivalstva hitro povečuje**, zato je zelo pomembno, da se starejšim ljudem zagotovi **možnost institucionalnega varstva**. Na območju delujejo Dom upokojencev Domžale, Medgeneracijski center Bistrica (dom starejših, senior resort in oskrbovana stanovanja v Domžalah), Center starejših Medvode v Zbiljah, Dom počitka Mengeš (ki ima enoto tudi v Trzinu), Dom sv. Katarine v Mengšu ter SeneCura Dom starejših občanov Komenda.⁸

Uradnih podatkov o **število invalidov** v Sloveniji ni. Predvideva se, da jih je v Sloveniji okoli **12 –13 %**.⁹ Upravičeno lahko sklepamo, da je takšen odstotek tudi na območju LAS ZMV. Med zaposlenimi v Sloveniji je približno 4 % invalidov. Strukturni problem je predvsem dolgotrajnost brezposelnosti invalidov. Nanjo vplivata predvsem nizka izobrazbena raven in višja starost teh oseb. Med vsemi brezposelnimi invalidi je bilo približno 80 % dolgotrajno brezposelnih.

Na območju LAS ZMV sta tudi Varstveno delovni center INCE (z dvema enotama v Mengšu in enoto v Mostah pri Komendi) in ter Društvo za pomoč osebam z motnjo v duševnem razvoju – Barka v Medvodah. Obe organizaciji delujeta kot varstveno delovna centra, ki izvajata

⁶ Statistični urad Republike Slovenije, <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl>, maj 2023.

⁷ Zdravstveni dom Domžale, <https://www.zd-domzale.si/predstavitev/>, maj 2023; Zdravstveni dom Medvode, <https://www.zd-medvode.si/o-nas/osebna-izkaznica>, maj 2023; Zdravstveni dom dr. Julija Polca Kamnik, <https://www.zdkamnik.si/predstavitev-zavoda/ustanovitelja>, maj 2023; Občina Vodice, <https://www.vodice.si/obcinskevsebine/3105>, maj 2023.

⁸ Dom upokojencev Domžale, <http://www.dom-upokojencev-domzale.com/>, maj 2023; Center starejših Medvode, <https://www.deos.si/medvode/>, maj 2023; Dom počitka Mengeš, <https://www.dpm.si/>, maj 2023; Dom sv. Katarine, <https://www.zavod-usmiljenk.si/>, maj 2023; Senecura Komenda, <https://komenda.senecura.si/>, maj 2023.

⁹ <https://www.stat.si/statweb/news/index/4916>

vodenje, varstvo in zaposlitev za invalidne osebe ter osebe s težavami v duševnem razvoju. Vzgojno-izobraževalni zavod Frana Milčinskega v Smledniku je namenjen vzgoji in izobraževanju otrok s posebnimi potrebami. Na območju so tudi druge **organizacije, ki omogočajo aktivno vključevanje v družbeno življenje in delovno okolje invalidnim osebam in osebam s težavami v duševnem razvoju**. To so Grunt, Zavod za socialno podjetništvo na podeželju, Medobčinsko društvo Sožitje, Društvo Verjamem vate in Zavod Gradimo prijateljstvo.¹⁰

Na delavnicah za pripravo Strategije lokalnega razvoja, ki smo jih izvedli na območju vseh šestih občin, so lokalni prebivalci opozorili na to, kako **pomembno je, da se osnovne dejavnosti in storitve (kot je npr. lekarna) v nekem lokalnem okolju ne zapirajo**. Dostopnost do le teh je namreč izrednega pomena, sploh ob upoštevanju dejstva, da delež starejšega prebivalstva raste.

3.2.2. Gospodarstvo

Območje LAS ZMV je eno najrazvitejših območij v Sloveniji in Osrednjeslovenski regiji, kar potrjuje tudi koeficient razvitosti občin, saj le ta v vseh občinah presega vrednost 1,08. Koeficient, določen na podlagi razvitosti, ogroženosti in razvojnih možnosti občine je najmanjši v občini Vodice (1,08) najvišji pa v Komendi (1,35).¹¹

V vsej šestih občinah je prisotna dolgoletna gospodarska tradicija na področju obrti in podjetništva, tu delujejo nekatera največja slovenska podjetja, kot so Helios TBLUS d.o.o., Tosama, MM Količevo d.o.o., Aktiva čiščenje d.o.o., Sogefi Filtration, podjetje za proizvodnjo filtrov, d.o.o., Brinox d.o.o., Klemen transport, prevoz blaga, Klemen Piškur s.p. in druga. Na območju je tudi kar nekaj poslovno industrijskih con, najpomembnejše so v Komendi, Trzinu, Mengšu ter Količevem. **Število podjetij vse od leta 2019 dalje narašča, kar kaže na uspešno gospodarsko poslovanje**. Skupno jih je bilo leta 2021 kar 9.162. Največ od teh je lociranih v Domžalah (4.251), sledijo Medvode (1.757), v ostalih štirih občinah pa jih je med 500 in 1.000.¹²

Kot smo lahko spoznali že pri prejšnjem poglavju, je za območje značilno kopičenje človeškega in gospodarskega kapitala. V Trzinu deluje kreativni center PingPong, ki spodbuja razvoj kreativne skupnosti po metodi sodela (t.i. coworking), pri čemer je največji poudarek na možnostih sodelovanja in povezovanja različnih kreativnih profilov. V Domžalah deluje Generator, to je program spodbujanja start up podjetništva, kjer Obrtna zbornica Domžale posameznikom ali ekipam nudi mentorstvo in prostor za delovanje. Prav tako je v Domžalah locirana coworking pisarna v stari tovarni.¹³

Za območje LAS ZMV je značilna **visoka stopnja delovne aktivnosti**. Ta je v povprečju 70 % (najvišja, skoraj 73 %, je v Trzinu, najmanjša, 69 %, pa v Medvodah), kar je nad slovenskim povprečjem (67 %). Stopnja registrirane brezposelnosti na celotnem območju LAS ZMV je bila decembra 2022 občutno nižja kot decembra 2014, saj je padla iz 9,4 na 3,9. Od leta 2014 se

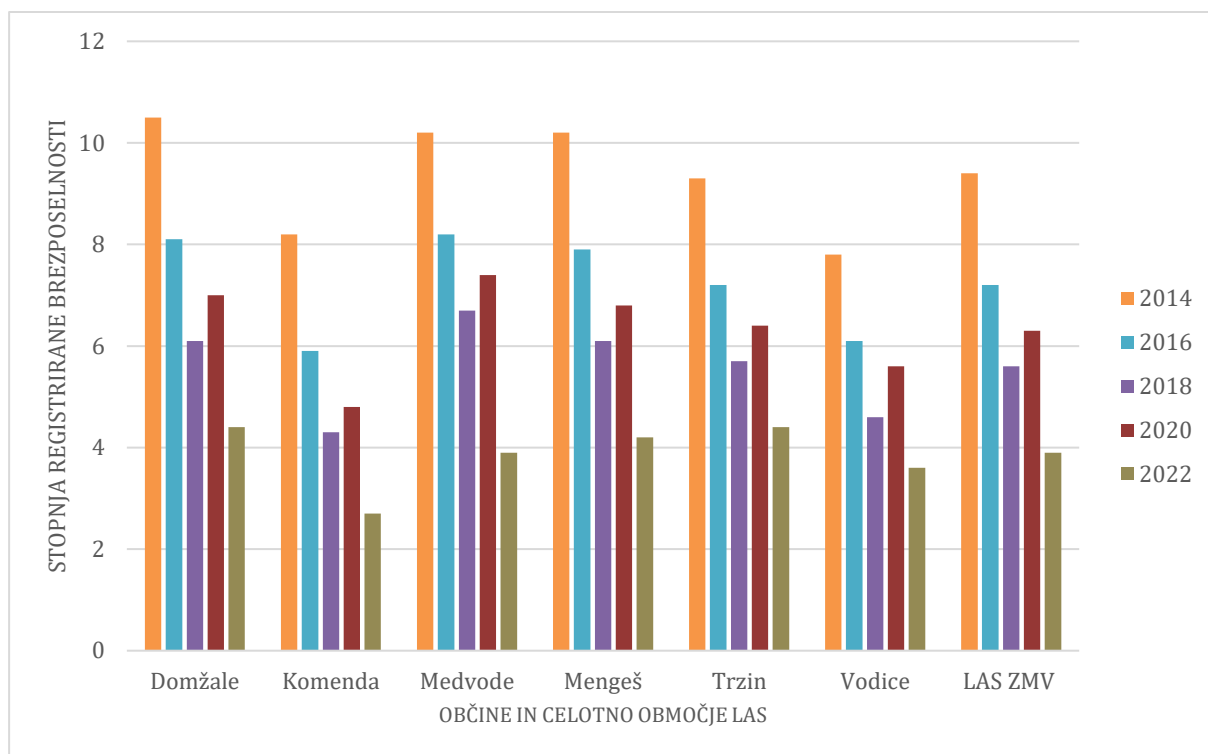
¹⁰ VDC INCE, <https://www.vdc-ince.com/>, maj 2023; Skupnost Barka, <https://www.skupnostbarka.si/>, maj 2023; VIZ Smlednik, <https://viz-smlednik.si/>, maj 2023;

¹¹ GOV.SI, https://www.gov.si/assets/ministrstva/MF/Proracun-direktorat/DP-SSFLS/Izracuni/Koeficienti-razvitosti/Koeficienti_razvitosti_obcin_in_odstotek_sofinanciranja-22-23-tabela.pdf, maj 2023.

¹² Statistični urad Republike Slovenije, <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl>, maj 2023.

¹³ Urban diversity, <http://www.urbandiversity.eu/sl/>, maj 2023.

je brezposelnost nižala, z manjšo izjemo leta 2020, kar je seveda posledica epidemije covid-19. Decembra 2022 je bila stopnja brezposelnosti nato še manjša od tiste pred epidemijo. Brezposelnost je bila vsa leta od 2014 dalje tudi manjša od slovenskega povprečja. Decembra 2022 je ta na ravni Slovenije znašala 5,4, na ravni LAS ZMV in vas pa 3,9. Kot lahko vidimo na Grafu 2, najmanjšo brezposelnost skozi vsa leta beleži občina Komenda. Statistični podatki so se potrdili tudi na delavnicah, saj udeleženci brezposelnosti nikjer niso izpostavili kot težavo.

Graf 2: Stopnja registrirane brezposelnosti v občinah LAS Za mesto in vas (december 2014, december 2016, december 2018, december 2020, december 2022, Zavod RS za zaposlovanje).

Indeks delovne migracije (IDM) predstavlja razmerje med številom delovno aktivnih prebivalcev (brez kmetov) v določeni teritorialni enoti delovnega mesta in številom delovno aktivnih prebivalcev (brez kmetov) v teritorialni enoti prebivališča pomnoženo s 100. IDM v občinah LAS ZMV so naslednji Domžale: 72,5; Komenda: 133,7; Medvode: 62,4; Mengeš: 79,8; Trzin: 341,9; Vodice: 47,3. Povprečje IDM celotnega LAS ZMV je 122,9. Podatki tako pokažejo, da je ponudba delovnih mest velika v Trzinu in Komendi, medtem, ko v drugih občinah aktivno prebivalstvo zaposlitev išče izven meja svoje občine. **Celotno območje LAS ZMV ima presežek delovnih mest glede na število aktivnega prebivalstva.**¹⁴ To je pričakovano, če upoštevamo, da imata Trzini in Komenda veliki poslovni coni, z velikim številom podjetij.

Javni potniški promet na območju je zadovoljivo urejen, tako potek linij, pogostost odhodov in pokritost s postajališči (8 železniških in 130 avtobusnih postajališč)¹⁵. Na žalost pa je število

¹⁴ Statistični urad Republike Slovenije, <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl>, maj 2023.

¹⁵ Občina Komenda, <https://www.komenda.si/objava/778570>; Občina Domžale, Občina Mengeš, Občina Trzin, Občina Medvode; Google maps, <https://www.google.com/maps/place/Ob%C4%8Dina+Vodice/@46.186584,14.4646023,15.34z/data=!4m6!3m5!1s0x477acafdca1f29c1:0x606b337caa980430!8m2!3d46.1630471!4d14.4894461!16s%2Fg%2F121dvhy?entr y=ttu>

uporabnikov javnega potniškega prometa relativno majhno. Kot eno glavnih pomanjkljivosti so udeleženci delavnic izpostavili integracijo železniških in avtobusnih postajališč. Medkrajevni potniški promet na območju zagotavlja več operaterjev: Arriva, LPP in Slovenske železnice. Javni potniški promet večinoma povezujejo posamezna večja središča z Ljubljano in ne delujejo lokalno na območju. Posledica je majhno zanimanje za uporabo javnega prevoza in uporaba osebnih avtomobilov.

Bližina glavnega mesta pomeni, da čez območje LAS potekajo nekatere glavne vpadnice v mesto, kar pomeni **veliko prometno obremenitev**. Podatki o povprečnem letnem dnevnem prometu kažejo, da se je med 2007 in 2021 promet na avtocestnih odsekih občutno povečal (npr.: odsek Vodice – Šmartno iz 33.000 na 53.000, odsek Domžale – Šentjakob iz 42.000 na 56.000).

3.2.3. Kmetijstvo

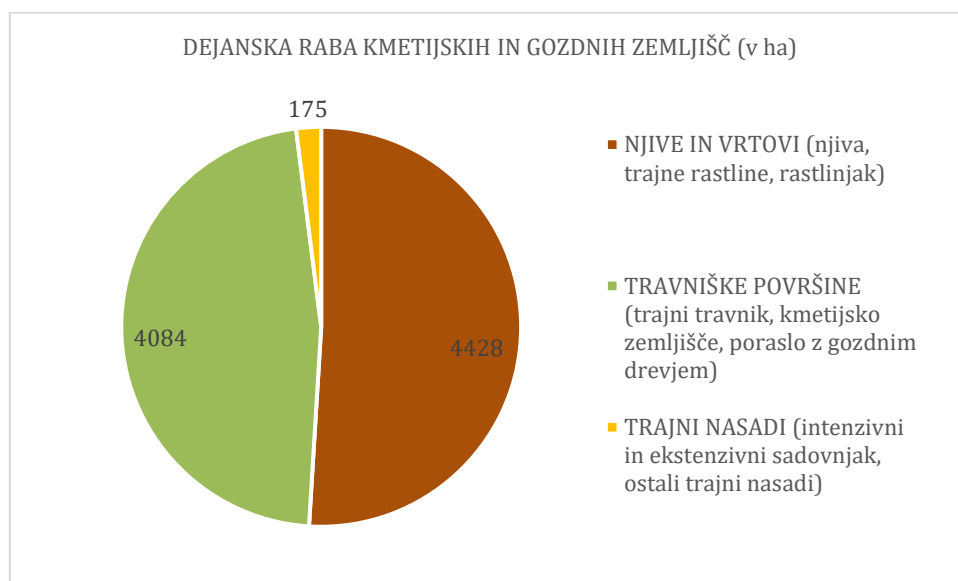
V sklopu vseh gospodarskih dejavnosti kmetijstvo prispeva malo več kot 1 % k skupni bruto dodani vrednosti. Trend zmanjševanja deleža aktivnega prebivalstva, ki se ukvarja s kmetijstvom, se nadaljuje tako na ravni države kot tudi na ravni LAS ZMV. V primerjavi z letom 2010 se je na celotnem območju **zmanjšalo število kmetijskih gospodarstev (KMG)**. Zanimivo pa je, da se je skoraj v vseh občinah **rahlo povečala površina kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU)**. Tudi če primerjamo povprečno velikost KMG v Sloveniji (7 ha) in na območju LAS ZMV (8 ha), je ta na preučevanem območju večja. Kot lahko vidimo iz Tabele 3, je povprečna starost nosilca KMG 63 let. Na območju se nahaja 17 kmetij, ki prakticirajo ekološko pridelavo na skupno 157 ha zemljišč. Največ ekoloških kmetij je v Domžalah, prav nobene pa ni v Mengešu in Trzinu. Z razvojnega vidika je predvsem za manjše kmetije prav **ekološko kmetijstvo lahko pomembna priložnost** oziroma usmeritev.

Opuščanje kmetij ima po eni strani za posledico **izgubljanje tipične kmetijske krajine** na račun intenzifikacije (manjše kmetije se združujejo z večjimi, ki za obdelavo površin uporabljajo sodobne oblike kmetovanja) po drugi strani pa novo pozidavo, ki sledi modernim arhitekturnim oblikam.

Občina	število KMG	povprečna velikost KMG (ha)	povprečna starost nosilca KMG	število ekoloških kmetij	skupna velikost ekoloških površin (ha)
Domžale	558	6,6	61	10	65
Komenda	149	6,9	62	1	7
Medvode	392	5,5	62	2	47
Mengeš	98	10,1	64	0	0
Trzin	40	12,1	65	0	0
Vodice	214	6,6	62	4	38
LAS ZMV	1451	8	63	17	157

Tabela 4: Število kmetijskih gospodarstev (KMG), povprečna velikost KMG, povprečna starost nosilca KMG, število ekoloških kmetij in skupna velikost kmetijskih zemljišč, kjer se izvaja ekološka pridelava (april 2023, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano).

Območje prekrivajo obsežne in strnjene kmetijsko intenzivno obdelane površine, med katerimi prevladujejo njive in vrtovi (večina pridelave je namenjene krmnim rastlinam za živinorejo, v manjšem obsegu se pridelujeta krompir in različna žita). **Povečuje se delež njivskih površin, namenjenih pridelavi vrtnin za trg, vendar je tej tržno zelo zanimivi panogi, še vedno namenjen zelo majhen delež KZU.** Na manj kakovostnih zemljiščih (vlažnih, členjenih in strmih) prevladujejo travniške površine, pomembne za govedorejo, ki je najpomembnejša kmetijska panoga na območju. Zaradi razmeroma neugodnih pridelovalnih razmer (manjše površine gričevnate pokrajine, s sončnimi legami, ki so manj izpostavljene pozebi) **trajni nasadi ne predstavljajo pomembnejšega deleža v strukturi KZU.** Površine neprimerne za pridelavo kmetijskih izdelkov so pod močnimi investicijskimi pritiski. Zaradi bližine glavnega mesta so naselja na območju LAS ZMV zelo privlačna za poselitev. Širitev naselij s sabo prinese **prekomerno pozidavo in povečan promet.**

Graf 3: Dejanska raba kmetijskih in gozdnih zemljišč na območju LAS Za mesto in vas (april 2023, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano).

Kmetije so imele aprila 2023 skupno registriranih 219 dopolnilnih dejavnosti. Največ jih ima registrirano dejavnost vzdrževanja cest in pluženja snega ter storitev dela s traktorjem in drugo strojno opremo (35 KMG). Kar nekaj kmetij je, ki se ukvarjajo z organizacijo delavnic ali tečajev ali s prikazom del iz kmetijske, gozdarske in dopolnilne dejavnosti (15 KMG). Kar se tiče pridelave in predelave hrane jih ima največ registriranih dejavnosti proizvodnje moke in drugih mlevskih izdelkov, predelave mleka, predelave medu, predelave zelišč, peke kruha in potic itd. 10 kmetij ima med drugim registrirano tudi dopolnilno dejavnost proizvodnje in prodaje energije iz sončnega vira, kar je pomembno z vidika proizvodnje energije iz obnovljivih virov energije. V Domžalah, Medvodah, Mengšu in Vodica je po ena kmetija, kjer imajo registrirano turistično kmetijo z nastanitvijo. V Domžalah ima ena kmetija registrirano dejavnost apiturizma. Nekatera kmetijska gospodarstva se ukvarjajo z dopolnilno dejavnostjo, ki temelji na domačih tradicionalnih obrteh območja: slamnikarstvo, čebelarstvo in medicinarstvo, predelava mesnin ipd.¹⁶

¹⁶ Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, junij 2023.

Lokalni pridelovalci lahko ponudijo svoje pridelke in ostale izdelke na več tržnicah. Vsak dan (razen nedelje) na tržnicah v Domžalah in Medvodah, tedensko oz. občasno pa na tržnicah v Mengšu in v Vodichah.

3.2.4. Turizem

Lokalni prebivalci šestih občin LAS ZMV poudarjajo, da so ene od **glavnih prednosti okolja, kjer živijo, naravne danosti ter že obstoječe turistične in predvsem rekreacijske površine.** To prepoznajo tudi domači in tuji gostje. Glavne turistične točke na območju so povezane predvsem z **aktivnim preživljanjem prostega časa** – posamezni vrhovi in urejene poti v Polhograjskih Dolomitih, Rašica in Dobeno, Zbiljsko jezero, Arboretum Volčji Potok idr. Število prihodov in nočitev turistov se je vse do leta 2020 povečevalo. Zaradi epidemije covid-19 in posledično njenih ukrepov, je območje leta 2020 in 2021 obiskalo zelo malo turistov, predvsem tujih. Medtem ko je bil pri obisku domačih gostov leta 2021 zabeležen porast. To lahko pripišemo temu, da je veliko Slovencev to leto, zaradi že omenjenih ukrepov, počitnice preživljalo v Sloveniji (gotovo je to tudi posledica koriščenja turističnih bonov, ki so bili namenjeni odpravi posledic epidemije v turizmu za izboljšanje gospodarskega položaja na področju potrošnje turizma).

Leta 2022 je območje LAS ZMV obiskalo 4.672 domačih in 31.297 tujih gostov. Prenočilo je 9.458 domačih in 63.034 tujih gostov. Za primerjavo, leta 2019 (torej še pred epidemijo in drastičnim upadom turističnih tokov) je območje obiskalo 3.854 domačih in 50.825 tujih gostov, prenočilo pa je 7.319 domačih in 88.209 tujih gostov. Vidimo lahko, da številke počasi naraščajo in sklepamo lahko, da bodo v prihodnje še višje (sploh tujih gostov, saj je bilo prihodov slovenskih gostov že leta 2022 več kot pa tri leta prej). Zanimivo je, da **v vseh občinah turisti iz tujine predstavljajo precej večji delež obiska in nočitev**, le v občini Vodice je malenkost več obiska in nočitev slovenskih gostov. Za tuje goste je območje LAS ZMV zanimivo predvsem zaradi tega, ker predstavlja **zeleno podeželsko zaledje** ter je **dobro dostopno iz Ljubljane**, ki je ena glavnih turističnih točk v državi in ima veliko nastanitvenih zmogljivosti. Omeniti moramo, da velik delež t. i. **izletniških turistov** predstavljajo domači gostje (predvsem iz bližnjih mestnih okolij), **ki svoj prosti čas preživljajo v zelenem podeželskem okolju** (ti obiskovalci pa niso zajeti v statistične podatke).¹⁷

Na območju LAS ZMV obstaja **50 namestitvenih objektov** (hoteli, prenočišča, apartmaji, glamping, avtokamp, planinski domovi) in **61 restavracij**.¹⁸

Domžale in Medvode imata največ turistične ponudbe, katero ponujata tudi v okrilju TIC in organizacij Visit Domžale in Visit Medvode. Na njunih spletnih straneh je mogoče dostopati do različnih informacij o turističnih zanimivostih (pohodniške in kolesarke poti, namestitvene in kulinarčne točke, izposoja koles, promocijsko gradivo). V ostalih občinah sicer delujejo lokalna turistična društva, vendar **manjka neka bolj zaokrožena turistična ponudba** na celotnem območju. LAS projekt Od mesta do vasi je v skupni spletni portal povezal vseh šest občin, kjer

¹⁷ Statistični urad Republike Slovenije, <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl>, maj 2023; Geopedia, <http://www.geopedia.si/>, maj 2023

¹⁸ vir: <http://www.visitdomzale.si/namestitve-in-kulinarika/kulinarika>; <https://www.td-komenda.si/kulinar%C4%8Dna-ponudba/>; <https://dobregostilne.si/iskalnik/komenda>; <https://www.visitmedvode.si/kje-jesti>; <https://www.visitljubljana.com/si/obiskovalci/odkrivajte/regija-osrednja-slovenija/kraji-osrednje-slovenije/menges/>; <https://dobregostilne.si/iskalnik/trzin>; <https://dobregostilne.si/kraj/vodice>

so prek tematskih sklopov izpostavljene točke, ki so v posamezni oblini najbolj vredne obiska (www.odmestadovasi.si). Prav tako se ravno zdaj preko LAS projekta Table Panorama App postavljajo informativne table, kjer so na panoramskem posnetku predstavljene pohodniške in kolesarske poti v štirih občinah LAS Za mesto in vas. V prihodnje bi bilo smiselno še naprej izvajati skupno promocijo turistične ponudbe v LAS Za mesto in vas.

Ključni pomanjkljivosti in s tem priložnosti za nadaljnji razvoj turizma na območju LAS ZMV sta nepovezana in razdrobljena turistična ponudba ter odsotnost turistično informacijskega centra oz. nosilca, ki bi razvijal in tržil turistično ponudbo. Prednost za razvoj turizma so tudi ugodna lega in dobre prometne povezave območja, saj se le to nahaja v središču države, blizu glavnega mesta in ostalih pomembnejših turističnih točk (kot je npr. Bled).

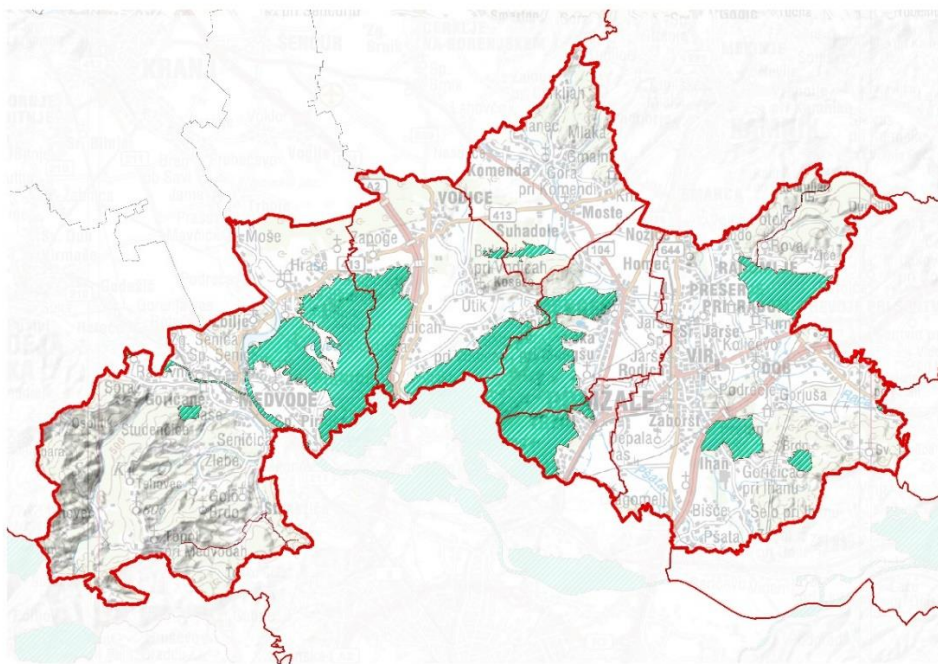
3.2.5. Naravna in kulturna dediščina

Narava je, kljub gosti poselitvi in pretežno urbanem značaju območja, razmeroma dobro ohranjena in obsega različne ohranjene habitate (bukovi gozdovi, ostanki nižinskih gozdov, alpske reke in obrečne ravnice, mokrotni travniki, redka in ogrožena mokrišča z nizkimi in prehodnimi barji, nižinski ekstenzivni travniki, suha travišča, osameli kras). Predvsem v ravninskih delih je naravno okolje zaradi poselitve in kmetijskih površin razdrobljeno, vendar so ravno ti posamezni deli naravnega okolja v bližini naselij izjemno priljubljene izletniške točke. Bližina in lahka dostopnost ohranjenega okolja pa pomeni tudi veliko nevarnost, da se te površine uničijo. Slednje še posebej velja za **mokrišča**, ki še vedno v veliki meri niso prepoznana kot izjemni habitati velikega pomena za **ohranjanje biodiverzitete**.

Na območju LAS ZMV se nahaja kar nekaj **naravovarstveno pomembnih območij**:

- **Zavarovana območja**: Polhograjski Dolomiti (Medvode), Blatnice – nahajališče močvirske logarice (Trzin);
- **Natura 2000**: Šmarna gora (Medvode), Rašica (Mengeš, Vodice, Trzin), Zadnje struge pri Suhadolah (Komenda), Češeniške gmajne z Rovščico (Domžale), Ihanska in Boštonova jama (Domžale), Babja luknja (Medvode), jez Goričane na Sori in struga Save (Medvode);
- **Naravne vrednote**: Reteške loke, Prešnica, reka Sava, Skaručenska ravan, Hraše – mlaki, Šmarna gora, Povodje – dobrava, Rašica – Dobeno – Gobavica – osameli kras, Suhadole – mokrišče, Tunjščica – dolina, Pšata s pritoki v povirnem delu, Komendska gmajna – Čukov bajer, Homški hrib, Vočji potok – arboretum, Rova – zalit glinokop, Rovščica v povirnem delu, Češeniške in Prevojske gmajne – barja, Želodnik – ribnik, Dragomelj – rastišče močvirske logarice, Podgorica pri Črnučah – nižinski gozd, Pšata pri Dragomlju.¹⁹

¹⁹ Atlas okolja, https://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso, maj 2023

Slika 3: Območja Nature 2000 so na karti prikazana z zeleno barvo (vir: RRA LUR).

Zaradi zgodnje poselitve, lokacije na stičišču več pomembnih poti (tudi v preteklosti) in bogate zgodovine nasploh, se območje LAS ZMV ponaša z **bogato nesnovno in snovno kulturno dediščino**. Ta je pomembna za krepitev **identitete lokalne skupnosti**.

V register nepremične kulturne dediščine je na območju vpisanih 197 enot. Od teh je 76 stavb (gradovi, dvorci, cerkve, kmečke hiše, topolarji, hlevi, samostani, kašče, domačije, hiše, itd.), 70 spominskih objektov in naprav (kapelice, razpela, javni spomeniki), 5 parkov in vrtov, 11 naselij in njihovih delov, 25 arheoloških najdišč, dve kulturni krajini (Območje mengeških gradov ter Območje gradu Jablje) in 8 drugih objektov in naprav.

V register nesnovne kulturne dediščine je na območju LAS ZMV vpisano sledeče:

- Občina Domžale: 4 nosilci (Ljubiteljsko gledališče - Kulturno društvo Miran Jarc Škocjan, Kulturno društvo Godba Domžale, Slamnikarstvo na Domžalskem);
- Občina Komenda: 1 nosilka (Tradicionalno lončarstvo);
- Občina Medvode: 3 nosilci (Vezenje po štetih nitih, Kulturno društvo Godba Medvode, Vezenje po narisku);
- Občina Vodice: 1 nosilec (Zeliščarstvo).²⁰

Kulturno dediščino je treba povezovati z drugimi prostorskimi vsebinami (naravno dediščino), družbenimi storitvami (kulturna dejavnost, vzgoja in izobraževanje) in gospodarskimi panogami (turizem, obrt). Pomembno je **ohranjanje lokalnih običajev na podeželju ter spodbujanje prenosa znanj na mlajše generacije** ter tudi v (pri)mestno okolje. Za to skrbijo, med drugim, **številna društva** na območju LAS ZMV – kulturna, turistična, športna, gasilska, humanitarna in druga. Društva pripomorejo tudi k pestremu kulturnemu udejstvovanju na različnih področjih. V vsaki občini se nahaja kulturni dom, kjer imajo društva in posamezniki možnost za kulturno ustvarjanje in uprizarjanje. Kljub številnim društvom (na območju LAS ZMV

²⁰ Moja eDediščina, <https://ised.gov.si>, maj 2023

je **registriranih kar 681 društev**),²¹ in raznolikim vsebinam, se **vsa društva soočajo z upadom članstva**. Predvsem je opazno **nezanimanje mladih**, kar resno ogroža obstoj teh društev na daljši rok. Udeleženci delavnic so izpostavili tudi **pomanjkanje primernih prostorov za delovanje društev**. Včasih so društva predstavljala priložnosti za druženja, nastope, potovanja, ... V zadnjih letih se je druženje preselilo v virtualna okolja, izvedba dogodkov in potovanj pa se je zelo otežila (obsežna birokracija in zakonske omejitve) in podražila. Vse manj posameznikov je pripravljano žrtvovati svoj prosti čas in nemalokrat tudi finančna sredstva za obstoj društev. Manjša dejavnost v lokalnem okolju ima za posledico izgubo lokalnih navad in običajev ter tako manjšanje občutka pripadnosti lokalnemu okolju in večjo pripravljenost za odseljevanje. Neaktivne lokalne skupnosti tudi težko integrirajo priseljene prebivalce, kar samo povečuje občutek nepovezanosti s krajem bivanja.

3.2.6. Oskrba z gospodarsko javno infrastrukturo

Na dobro prometno povezanost območja LAS ZMV vplivata ugodna osrednjeslovenska lega in neposredna bližina glavnega mesta. **Na območju LAS ZMV je prometna infrastruktura zelo dobro razvita, obstajajo pa razlike med deli, ki se nahajajo blizu prometnic ter podeželskim zaledjem**. Zelo pomembna je bližina avtoceste A2 (Ljubljana – Kranj – Lesce – Karavanke), ki omogoča hiter dostop do zaposlitvenih središč. Bližina glavnega mesta in ostalih mest pa hkrati povzroča tudi **zelo intenzivne prometne tokove** (tako na avtocesti kot na regionalnih cestah), ki so posledica dnevnih migracij zaradi zaposlitve, šolanja, oskrbe in storitev. Na nekaterih problemskih območjih so tako načrtovane oz. že v gradnji obvoznice (npr. na odseku Žeje – Vodice), ki naj bi omogočile razbremenitev prometa. V bližini, v sosednji občini Cerklje na Gorenjskem, je locirano glavno slovensko letališče.²²

Javni potniški promet na območju je dokaj urejen, tako glede poteka linij kot tudi pogostosti odhodov in pokritosti s postajališči. Domačini vseeno izpostavljajo dejstvo, da je **povezanost javnega prometa slaba med posameznimi občinskimi središči** (medtem, ko je povezanost z Ljubljano dobra). Tudi zaradi tega sta se občini Medvode in Mengeš odločili, da pristopita k projektu **Prostofer**. Ta povezuje starejše osebe, ki potrebujejo prevoz, s starejšimi aktivnimi vozniki. Medkrajevni potniški promet poteka preko različnih avtobusnih operaterjev ter preko železnice (enk krak železnice poteka mimo Medvod, drugi pa mimo Trzina in Domžal).²³

Kolesarstvo, kot oblika trajnostne mobilnosti za potrebe dnevnih migracij, na območju ni tako dobro razvito. Nekaj urejenih kolesarskih poti je v Domžalah in Trzinu, drugače pa so **kolesarske poti namenjene večinoma za rekreacijo**. V načrtu ali pa že v dejanski izgradnji so številne nove kolesarske poti (npr. v Domžalah in v Medvodah). Ravno v aprilu 2023 je bila odprta nova kolesarska povezava Kamnik – Mengeš – Trzin – Ljubljana, kar je zelo pomembno za povečanje uporabe kolesarstva kot oblike trajnostne mobilnosti.

Območje ima **razvito infrastrukturo in dejavnosti, ki zagotavljajo kvalitetno pitno vodo, odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih in padavinskih voda**.

Območje je dobro pokrito z elektronsko komunikacijskim omrežjem. Delež gospodinjstev s širokopasovnim dostopom do interneta je v vseh občinah nad 90 % (Domžale 98,3 %;

²¹ Iskalnik društev: <http://mrrsp.gov.si/rdrubjave/dr/index.faces>

²² Atlas okolja, https://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso, maj 2023

²³ Prostofer, <https://prostofer.si/>, maj 2023

Komenda 98 %; Medvode 96,6 %; Mengeš 98,3 %; Trzin 99,1 %; Vodice 90,3 %.²⁴ Povprečje LAS ZMV je 96, 8 %). Opisano predstavlja odlično podlago za **dvig digitalne pismenosti predvsem med starejšimi**, kar bi vodilo do dviga kakovosti bivanja.

Glede na karto pokritosti mobilnega omrežja, je le to v vseh občinah LAS ZMV **zelo dobro pokrito, z različnimi tehnologijami 5G, 4G ali 3G**. Le v vaseh Trnovec, Žlebe in Golo Brdo v občini Medvode (Polhograjski dolomiti), je, glede na dostopne podatke, pokritost slabša.²⁵

²⁴ GOV.SI, <https://www.gov.si/novice/2021-07-26-8000-gospodinjstev-iz-29-obcin-koncno-do-sirokopasovne-infrastrukture/>, maj 2023

²⁵ Geoportal AKOS, <https://gis.akos-rs.si/>, maj 2023

4. Analiza razvojnih potreb in potenciala območja LAS, vključno z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti

4.1. SWOT-analiza

Prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti območja za izvajanje SLR (SWOT analiza) izhajajo iz poglobljene analize stanja območja z vidika naravnih, okoljskih, prostorskih, družbenih in gospodarskih značilnosti, pregleda občinskih in regionalnih razvojnih dokumentov in študij ter sodelovanja širše lokalne skupnosti na delavnicah s to tematiko. Osnutek in predlog SWOT analize sta bila usklajevana z vsemi šestimi občinami in zainteresirano javnostjo na šestih javnih delavnicah. V nadaljevanju podajamo povzetek SWOT analize.

PREDNOSTI	SLABOSTI
- Naravne danosti ter ohranjeno naravno okolje - Društvena dejavnost (registriranih je veliko društev z raznoliko vsebino) - Nizka brezposelnost, dobri pogoji za zaposlovanje - Dobra dostopnost do javnih storitev (vrtci, šole, ...) - Kulturna dediščina - Lega območja - Rekreacijske, izobraževalne in športne površine - Podjetništvo, industrijske cone - Kmetijstvo (obseg kmetijskih površin ne upada) - Samooskrba (večja mesta imajo svoj tržnice z lokalno ponudbo) - Dobra dostopnost in raznolik javni prevoz med večjimi naselji - Privlačno okolje za bivanje	- Spalna naselja, priseljenci - Pozidava podeželja, premalo zelenih površin in izguba tipične podeželske krajine - Prometna preobremenjenost - Upad zanimanja za društvene dejavnosti (predvsem med mladimi), kar dolgoročno ogroža obstoj društev - Pomanjkanje privlačnih površin in prostorov za druženje (in društvene dejavnosti) - Malo medgeneracijskega sodelovanja - Slabe prometne povezave javnega prevoza na lokalnem območju (med lokalnimi manjšimi kraji) - Neorganizirana, ponekod tudi neobstoječa, turistična (predvsem gostinska) ponudba
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
- Ohranjanje biotske raznovrstnosti, naravnih habitatov in zelenih površin, s poudarkom na mokriščih - Prepoznati in razvijati možnosti za nadaljnji razvoj turističnih dejavnosti in infrastrukture - Promocija in razvoj različnih kmetijskih dejavnosti (dopolnilnih dejavnosti na kmetijah) - Povečati delež pridelave vrtnin za na trg - Skrb za starejše - Promocija in povezovanje različnih društev in organizacij (ustvariti priložnosti za udejstvovanje mladih) - Razvoj podjetništva in obrti - Izboljšanje dostopa do različnih oblik trajnostne mobilnosti. - Skrb za nepremično in nesnovno kulturno dediščino ter povezovanje le te s sodobno umetnostjo. - Izkoristiti ugodno lego v središču Slovenije - Obnova oz. ureditev novih društvenih prostorov - Digitalno opismenjevanje (poudarek na starejših)	- Onesnaževanje in nespoštovanje okolja ter izguba biotske raznovrstnosti in kulturne dediščine - Nesodelovanje lokalnega prebivalstva in izguba občutka pripadnosti lokalnemu okolju (način življenja, ki ne spoštuje lokalnih običajev in tradicije ter ne vidi priložnosti v sodelovanju pri oblikovanju lokalnega okolja) - Neprimerno prostorsko načrtovanje - Posledice podnebnih sprememb – naravne nesreče, pomanjkanje vode in ostalih pomembnih surovin za življenje - Prekomerno priseljevanje, kateremu ne sledi urejenost javne infrastrukture - Prekomerna pozidava zelenih površin, mokrišč in rečnih bregov - Opuščanje kmetijske dejavnosti, predvsem na območjih, kjer je izvajanje sodobnih oblik kmetijstva oteženo ter s tem izgubljanje tipične krajine - Povečanje prometa in neprimerno urejene oblike javnega in trajnostnega prometa - Neangažiranost mlajšega prebivalstva in njihovo odseljevanje iz podeželskih okolij - Ukinitev javnih storitev (lekarna, bankomati, zdravstveni dom, ...)

4.2. Potrebe in potencial območja

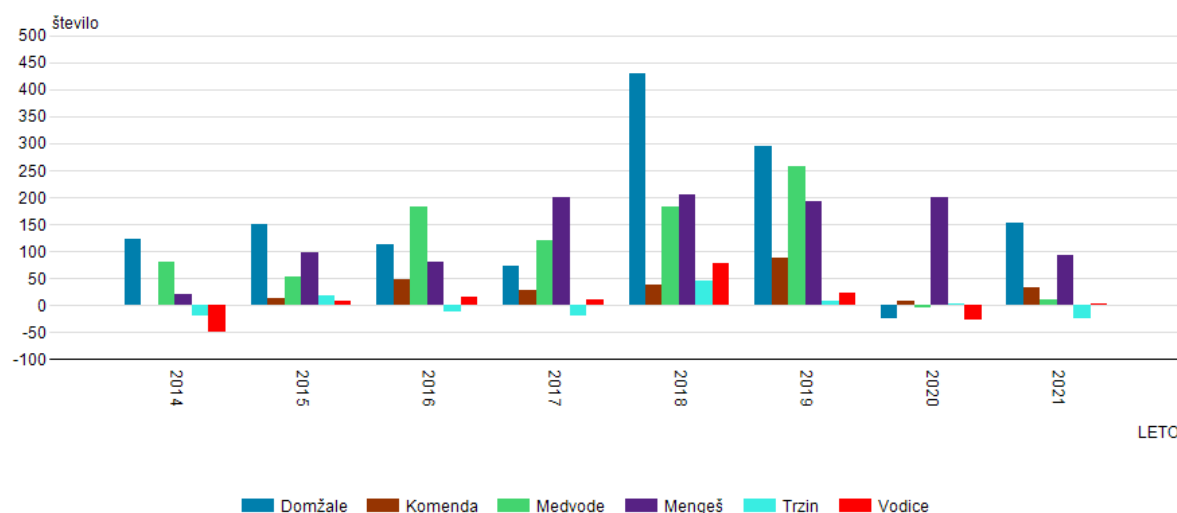
V nadaljevanju so opredeljene razvojne potrebe in možnosti območja LAS ZMV, izvedljive znotraj okvirjev orodja CLLD. Razvojne potrebe in možnosti območja LAS ZMV so bile prepoznane na podlagi analize obstoječega stanja na območju LAS ZMV, analize SWOT in izraženih potreb ter pobud lokalnih skupnosti na šestih javnih delavnicah. Na delavnicah so sodelovali različni deležniki, ki živijo in delajo na območju LAS ZMV. Delavnic so se udeležili predstavniki občin, lokalnih društev, posamezniki, predstavniki podjetij, mladi, ženske, starejši, ...

Dvig kakovosti bivanja

Za območje je značilen preplet urbanega in podeželskega okolja, zaradi česar je **območje izredno privlačno za bivanje**. Gostota prebivalstva je nad slovenskim povprečjem, območje naseljuje predvsem mlajše, delovno aktivno prebivalstvo z razmeroma visokim življenjskim standardom. Prebivalstvo območja je visoko izobraženo in kvalificirano. Stopnja brezposelnosti je nižja od državnega povprečja in znaša 3,9 % aktivnega prebivalstva. Od tega je zabeležena brezposelnost med mladimi (15 – 29 let) 4,6 % in med starimi (55 let in več) 5,6 %. Mladi ob koncu leta 2022 ne dosegajo več nadpovprečne brezposelnosti, kot so jo ob koncu leta 2014.

Na območju narašča trend selitvenega prirasta prebivalstva (glej tudi spodnjo tabelo), zaradi česar je pod močnim pritiskom prometna, komunalna, okoljska in javna infrastruktura, kažejo pa se tudi **trenja med »domačini« in novo priseljenimi prebivalci, ki se povečini ne vključujejo v življenje in delovanje lokalnih skupnosti**. Zgoščena stanovanjska novogradnja in prometno urejanje središč na škodo odprtega javnega prostora so pripomogli k trendu **preoblikovanja vaških središč v spalna naselja**.

Selitveno gibanje prebivalstva po: OBČINE, LETO. Skupni selitveni prirast - Skupaj.

Vir: Statistični urad Republike Slovenije

Graf 4: Selitveno gibanje prebivalstva

Eden izmed izzivov območja LAS ZMV je tudi **staranje kmečkega prebivalstva**, ki vodi do propadanja manjših kmetij. Slednje se spreminjajo v monokulturna kmetijska zemljišča ali v pozidane površine. V vsakem primeru je opaziti spreminjanje zelenih in kmetijskih površin ter s tem povezano **izgubo kulturne dediščine (nadomeščanje tradicionalne pozidave z moderno), krajinskih značilnosti območja (mozaične kmetijske površine) ter podeželske kulture (izginjanje lokalnih navad in običajev).**

Drug pa **individualistični način življenja**, ki ga je covidna pandemija samo še potencirala se kaže v občutku nepripadnosti okolju in izgubi stikov med ljudmi. Vse daljše preživljanje prostega časa pred ekrani v zaprtih prostorih predstavlja nezdrav način življenja, ki se kaže v zmanjšanih fizičnih sposobnostih otrok in povečani telesni teži.²⁶

Za ustavitev opisanih trendov bo potrebna tako vsebinska kot oblikovna prenova središč. Zaradi velikega priseljevanja in zaposlenosti prebivalstva izven območja LAS ZMV je ogrožena tudi lokalna identiteta območja, ki je v nevarnosti, da postane »spalno predmestje« prestolnice. **Za krepitev lokalne identitete so ključnega pomena urejeni in živi prostori druženja, ki omogočajo socialno interakcijo vseh predstavnikov družbe.**

Priložnosti za dvig kakovosti bivanja na območju se kažejo predvsem v ureditvi privlačnih in ustrezno opremljenih vaških jeder in jeder naselij (**ureditev javnih odprtih prostorov**: trgov, tržnic, otroških in športnih igrišč, peš poti itd. ter ureditev javnih zaprtih prostorov: prostorov za delovanje različnih društev ipd.) ter zmanjševanju socialnih in medgeneracijskih razlik.

Zaradi bližine glavnega mesta so prometne povezave in javni prevoz na območju LAS ZMV relativno dobro razviti. Slaba stran bližine glavnega mesta je velika prometna obremenjenost in vsakodnevne gneče na cestah. Malo slabša je povezanost med posameznimi občinami. Veliko prebivalcev območja se na delo vsakodnevno vozi v Ljubljano, zato je prisoten močan interes za izgradnjo oziroma ureditev boljših daljinskih kolesarskih stez.

POTENCIALI:

1. Preplet urbanega in podeželskega okolja pomeni, da je območje izredno privlačno za bivanje.
2. Območje naseljuje predvsem mlajše, izobraženo, delovno aktivno prebivalstvo z razmeroma visokim življenjskim standardom.
3. Nizka stopnja brezposelnosti.
4. Veliko možnosti za kulturno in družbeno udejstvovanje.

POTREBE:

1. Vzpostaviti prostore za potrebe delovanja društev in spontano druženje (primerni tudi za starejše in invalide).
2. Povečati vključenost ranljivih skupin v družbo, predvsem mladih in starejših prebivalcev ter invalidov.
3. Krepitev socialno vključenost preko medgeneracijskega sodelovanja in predaje znanj ter vzpostavljanje sodelovanja med različnimi deležniki znotraj LAS in širše.
4. Spodbujati različne oblike trajnostne mobilnosti.

Varstvo okolja

Za območje LAS ZMV je značilno **ohranjeno naravno okolje pestrih naravnih habitatov z visokim deležem območij Natura 2000**. Na območju se nahaja Krajinski park Polhograjski dolomiti, več zavarovanih območij narave in naravnih vrednot. Prav tako pa je območje **bogato tudi z objekti nepremične kulturne dediščine in nesnovno kulturno dediščino**. Na

²⁶ <https://www.slofit.org/>

ohranjanje naravne in kulturne dediščine so v zadnjih letih neugodne vplivali različni dejavniki – od podnebnih sprememb, ekonomske krize, pandemije do staranja prebivalstva. Odraž vsega tega so nekateri slabo ohranjeni in vzdrževani objekti kulturne dediščine in območja varstva narave.

Potencial ohranjanja naravne in kulturne dediščine se kaže predvsem v **aktivnem varovanju in povezovanju s turizmom**. Naravno in kulturno pestro območje je priljubljena turistična destinacija širšega območja, pri čemer prevladuje predvsem enodnevni, izletniški in rekreativni turizem.

V zadnjih letih je postalo mednarodno priznано, da **ekosistemske storitve** (koristi, ki jih ljudje pridobijo iz ekosistemov) **pozitivno vplivajo na biotsko raznolikost, globalno gospodarstvo** in, kar je najpomembnejše, **na blaginjo ljudi**. Posledica večjega priznanja je bilo vse pogostejše obravnavanje te teme med znanstveniki. Znanje o tej temi se je večalo, vendar je bilo vloženega premalo truda v prenos teoretičnih spoznanj in konceptov v prakso oziroma v širšo ozaveščenost javnosti, zato posamezniki narave pogosto ne dojemajo kot dragocene. Dvig ravni družbene ozaveščenosti lokalnega prebivalstva o pomembnosti varstva narave in okolja ter trajnostnem načinu življenja je nedvomno ena od temeljnih potreb območja.

POTENCIALI:

5. Ohranjeno naravno okolje pestrih naravnih habitatov z visokim deležem območij Natura 2000.
6. Številni objekti nepremične kulturne dediščine in nesnovna kulturna dediščina.
7. Aktivno varovanje naravne in kulturne dediščine preko povezovanja s turizmom.

POTREBE:

5. Varovati biotsko pestrost in kulturno ter krajinsko dediščino.
6. Blažiti podnebne spremembe in se prilagajati nanje.

Trajnostni razvoj podeželja

Območje se nahaja v Osrednjeslovenski statistični regiji, **gospodarsko najbolj razviti slovenski regiji**, ki je hkrati tudi gospodarsko središče države. Območje LAS ZMV predstavlja suburbano zaledje Ljubljane. Prestolnica predstavlja dnevni cilj migracij velikega odstotka aktivnega delovnega prebivalstva območja LAS ZMV, manjši del pa zaradi dela dnevno migrira tudi v ostala večja mesta v bližini območja, v Kranj, Kamnik in Škofjo Loko.

Območje LAS ZMV tvori osrednji ravninski svet in obrobno hribovje. V teh dveh različnih geo segmentih se kažejo razlike v komunalni in infrastrukturni opremljenosti urbaniziranih ravninskih predelov ter bolj odmaknjenih hribovitih naselij. Medtem ko so ravninska občinska središča in ostala naselja dobro opremljena s komunalno, energetske in telekomunikacijsko infrastrukturo, je infrastrukturna opremljenost naselij hribovitega dela pomanjkljiva. Enaka slika se kaže tudi na področju pokritosti z osnovnimi storitvami.

Gospodarski razvoj in nove priložnosti za ustvarjanje delovnih mest morajo temeljiti na zelenem gospodarstvu, ki bo upoštevalo tako gospodarsko rast, kot tudi varovanje okolja in večjo socialno vključenost. Tako je na območju potrebno razvijati gospodarstvo v smeri večje trajnosti, učinkovitejše rabe virov, razvoja zelenih tehnologij in ustvarjanja zelenih delovnih mest. Pri tem lahko igra veliko vlogo ustvarjanje inovativnih partnerstev, ki temeljijo na znanju, inovativnosti in kreativnosti, kar se lahko doseže le s povezovanjem posameznih panog ter ob podpori institucionalnega okolja.

Najbolj **ugodne razmere za kmetijstvo** so na ravninskem svetu Kamniško-Bistriškega polja, kjer je pridelava usmerjena predvsem v intenzivno monokulturno pridelavo krmnih rastlin za

živinorejo, manj obdelana so hribovita območja. Kljub velikemu povpraševanju ožjega območja in širšega trga (predvsem Ljubljane), je delež kmetijskih gospodarstev, ki se ukvarjajo s pridelavo vrtnin in poljščin izredno majhen, skladno s tem pa je **nizka tudi stopnja samooskrbe**. Poleg preusmeritve kmetovanja v pridelavo vrtnin in zvišanja samooskrbe, je na območju nujen tudi dvig ozaveščenosti prebivalstva o pomembnosti samooskrbe in kratkih transportnih poteh hrane. **Dopolnilne dejavnosti na kmetijah so na območju slabše zastopane**, ponekod se ohranjajo tradicionalne domače obrti.

Kmetijska gospodarstva na območju med seboj niso povezana v različne oblike proizvodnega in tržnega organiziranja, ki bi omogočal koncentracijo ponudbe, načrtovanje in prilagajanje proizvodnje povpraševanju, izboljšanje trženja, optimizacijo proizvodnih stroškov ipd. **Velik potencial območja** se kaže v povečanju pridelka vrtnin in poljščin, uvedbi ekoloških kmetijskih praks, diverzifikaciji v dopolnilne dejavnosti na kmetijah ter združevanju proizvajalcev kmetijskih pridelkov in izdelkov v skupno znamko ter skupen nastop na trgu.

Priložnosti se kažejo v **razvijanju tradicionalne domače obrti** z namenom ohranjanja in prenosa lokalnih znanj na mlajše rodove ter v povezavi s turistično ponudbo: lončarstvo in pečarstvo, slarnikarstvo, glasbilarstvo, prestarstvo, čebelarstvo in medicinarstvo ter predelava mesnin. Tradicijo in izdelke je potrebno oblikovati v celostne produkte z dodano vrednostjo ter jih promovirati. Urediti je treba tudi ustrezna mesta in dogodke za predstavitev in trženje proizvodov.

POTENCIALI:

8. Gospodarsko najbolj razvita slovenska regija, ki je hkrati tudi gospodarsko središče države.
9. Ugodne razmere za kmetijstvo.
10. Bogata tradicija domačih obrti.

POTREBE:

7. Spodbujati razvoj podjetništva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.
8. Spodbujati trajnostni turizem.
9. Spodbujati sodelovanje med panogami (kmetijstvo, turizem, gostinstvo, izobraževanje, dopolnilne dejavnosti na kmetiji, domača obrt...) in tako vzpostaviti butične dejavnosti na različnih področjih.
10. Dvigniti stopnjo samooskrbe na območju in spodbujati oblikovanje kratkih dobavnih verig.

5. Opis SLR, njenih ciljev in ukrepov, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

SLR je bila pripravljena v skladu s potrebami in cilji obeh programov, vključenih v izvajanje LEADER/CLLD na območju LAS:

- a) V primeru EKSRP bo SLR LAS Za mesto in vas prispevala k specifičnemu cilju SC8: »Spodbujanje zaposlovanja, rasti, enakosti spolov, vključno s participacijo žensk v kmetovanju, socialne vključenosti in lokalnega razvoja na podeželju, vključno s krožnim biogospodarstvom in trajnostnim gozdarstvom«, določenim v 6. členu Uredbe 2021/2115/EU;
- b) V primeru ESRR bo SLR LAS Za mesto in vas prispevala k specifičnemu cilju 9.2: »Spodbujanje celostnega in vključujočega socialnega, gospodarskega in okoljskega lokalnega razvoja, kulture, naravne dediščine, trajnostnega turizma in varnosti na območjih, ki niso mestna območja«, določenim v točki ii) e) prvega odstavka 3. člena Uredbe 1058/2021/EU.

Navedena cilja sta bila izhodišče in vodilo pri pripravi analize lokalnih razvojnih potreb in opredelitvi potenciala območja LAS ZMV. Na podlagi analize, potenciala in potreb območja smo oblikovali ukrepe za izvajanje SLR.

Pri oblikovanju ukrepov smo upoštevali ugotovitve Evropskega računskega sodišča (povezava: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR22_10/SR_Leader_SL.pdf).

Glavna dodana vrednost pristopa LEADER/CLLD je izboljšanje socialni kapital na lokalnem območju, izboljšano upravljanje ter izboljšani rezultati in učinki politike v primerjavi z izvajanjem brez metode LEADER ali CLLD.

Pristop od spodaj navzgor predstavlja **dodano vrednost** za območje LAS ZMV pri doseganju navedenih ciljev. Na ta način lokalno prebivalstvo odloča o prioritetah in smeri razvoja lokalnega območja ter določi ukrepe, ki naslavlja potrebe in izzive na podeželju, kot so npr. socialna vključenost vseh prebivalcev na podeželju, spodbujanje zaposlovanja ter podjetništva na podeželju, razvoj osnovnih storitev, dvig kakovosti življenja, razvoj manjše infrastrukture na podeželju, razvoj koncepta Pametnih vasi, okoljske in podnebne rešitve na podeželju, spodbude ekološkemu in drugemu sonaravnemu kmetovanju, skrb za naravno in kulturno dediščino, trajnostni turizem, samooskrba, idr. Aktivno sodelovanje lokalnih akterjev se spodbuja na vsaki stopnji celotnega procesa (razvoj in izvajanje operacij, vrednotenje ter ocena LAS in SLR). Zaradi vsega opisanega imajo LAS operacije **boljše rezultate in trajnejši učinek politik** (v primerjavi z izvajanjem splošnih politik, ki niso del pristopa LEADER/CLLD).

Mreža lokalnih partnerjev s svojimi dejavnostmi **izboljšuje socialni kapital** preko spodbujanja povezovanja med lokalnimi akterji in povečuje zaupanje med člani in širšo javnostjo. Projekti LAS ZMV so na območju delovanja prepoznani kot primeri dobre prakse. Uspešna povezovanja med različnimi partnerji v preteklem obdobju so pokazala, da je prisoten interes za sodelovanje pri premagovanju izzivov in izkoriščanju endogenih potencialov. Dodana vrednost lokalnega partnerstva se kaže tudi v interesu za sodelovanje pri pripravi SLR in priključevanju novih partnerjev v obliki novih članstev.

Izboljšanje lokalnega upravljanja LAS ZMV se zagotavlja s preglednimi in pravočasnimi postopki, rednimi usposabljanji osebja, vključevanjem zainteresiranih strani, mreženjem, storitvami za javnost, dobro komunikacijo itd..

Inovativen značaj SLR LAS ZMV se kaže v tem, da išče in spodbuja nove in inovativne rešitve, pristope, storitve, izdelke za lokalne težave ter izkorišča dane priložnosti. SLR bo izkoristila prednosti območja in na podlagi identificiranih potreb preko ukrepov podprla izvedbo raznovrstnih projektov z rabo lokalnih virov, razvojem endogenih potencialov, prenosom primerov dobrih praks in prilagoditev le teh glede na zaznane potrebe območja LAS ZMV. Inovativen značaj prinaša tudi vpeljevanje t.i. »**pametnih vasi**« (podeželskih skupnosti), ki za izboljšanje gospodarskih, socialnih ali okoljskih izzivov uporabljajo inovativne rešitve in digitalne tehnologije.

SLR je bila pripravljena v skladu z drugimi relevantnimi obstoječimi strateškimi in programskimi dokumenti ter politikami na katere se tudi vsebinsko navezuje:

- **Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023-2027**²⁷: Strateški načrt skupne kmetijske politike 2023–2027 za Slovenijo podaja nabor ukrepov (t.i. intervencij) za uresničevanje 3 krovni ciljev SKP: konkurenčnosti in odpornosti kmetijskega sektorja, varstvu okolja in podnebja ter skladnemu razvoju podeželja. LEADER je ena od intervencij SLR 2023–2027, SLR pa mehanizem njenega izvajanja.
- **Program evropske kohezijske politike 2021-2027**²⁸: Evropska kohezijska politika je glavna naložbena politika Evropske unije, ki bistveno prispeva k hitrejšemu razvoju naše države. Za Slovenijo so ključnega pomena ukrepi v smeri večje odpornosti gospodarstva in družbe, izkoriščanja novih priložnosti ter pospešitve prehoda v visoko produktivno, nizkoogljično in krožno gospodarstvo, s končnim ciljem kakovostnega življenja za vse. SLR predvideva ukrepe povezane z večjo odpornostjo družbe in spodbujanjem podeželskega gospodarstva.
- **Evropski zeleni dogovor oziroma Stratega »od vil do vilic«**²⁹: Strategija bo omogočila prehod k trajnostnemu sistemu pridelave EU in predelave hrane, ki bo zagotovil prehransko varnost in dostop do zdrave hrane, pridelane na zdravem planetu. Cilji Strategije od vil do vilic se močno prepletajo s cilji Strategije za biotsko raznovrstnost do leta 2030, z in tako krepi, združujeta naravo, kmete, podjetja in potrošnike v skupnih prizadevanjih za konkurenčno trajnostno prihodnost EU. SLR bo spodbujala ohranjanje biodiverzitete, ki je osnova za trajnostno kmetijstvo in dopolnilne dejavnosti na kmetijah, ki bodo med drugim prispevale k vzpostavitvi kratkih dobavnih verig, krožnemu gospodarstvu, trajnostnemu upravljanju s hrano in izboljševanju položaja kmetov v vrednostni verigi.
- **Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030**³⁰: Namen strategije je zavarovati najmanj 30 % površja kopnega v Evropi. Za obnovo porušjenih ekosistemov je namen povečati obseg ekološkega kmetovanja in značilnosti biotske raznovrstnosti na kmetijskih zemljiščih, zaustaviti in obrniti trend upadanja števila opraševalcev, zmanjšati uporabo in škodljivost pesticidov za 50 % do leta 2030, povrniti najmanj 25 tisoč kilometrov rek v naravno stanje ter posaditi 3 milijarde dreves do leta 2030. V SLR je en ukrep namenjen varovanju biotske raznovrstnosti.
- **Dolgoročna vizija za podeželska območja do 2040**³¹: Vizija predvideva močnejša, povezana, odporna in uspešna podeželska območja v EU. Da bi se uspešno odzvali na megatrende in izzive, ki jih prinašajo globalizacija, urbanizacija in staranje prebivalstva, ter izkoristili prednosti ekološkega in digitalnega prehoda, so potrebne

²⁷ <https://skp.si/skupna-kmetijska-politika-2023-2027>

²⁸ <https://evropskasredstva.si/evropska-kohezijska-politika/>

²⁹ https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

³⁰ https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en

³¹ https://ec.europa.eu/regional_policy/si/newsroom/news/2021/06/30-06-2021-long-term-vision-for-rural-areas-for-stronger-connected-resilient-prosperous-eu-rural-areas

lokalno usmerjene politike in ukrepi, ki upoštevajo raznovrstnost ozemelj znotraj EU, njihove posebne potrebe in relativne prednosti. Našteto je bistvo LAS delovanja in operacij.

- **Listina EU o temeljnih človekovih pravicah**³²: Pravice, ki izhajajo iz skupnih ustavnih tradicij in mednarodnih obveznosti držav članic, Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, socialnih listin, ki sta jih sprejela Unija in Svet Evrope, ter sodne prakse Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice. Uživanje teh pravic je povezano z odgovornostmi in dolžnostmi do soljudi, človeške skupnosti in prihodnjih generacij. SLR upošteva našeta načela tako, da je vključujoča in onemogoča prevladanje enega partnerja nad drugimi.
- **Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije za obdobje 2021-2027**³³: Program določa regionalne razvojne cilje (1. Zelena regija, ki spodbuja inovativnost, kreativnost in razvoj novih tehnologij; 2. Mednarodno uveljavljena regija poslovnih priložnosti in zelenih naložb; 3. Bolje povezana regija – razvoj bo temeljil na povezovanju sistemov in deležnikov, ki so ključni za prehod v trajnosten razvoj. (mobilnost); 4. Regija, ki utrjuje kvaliteto življenja; 5. •Regija, ki zagotavlja uresničevanje pobud lokalnega okolja) ter instrumente in vire za njihovo uresničevanje. Program navaja LAS-e, kot nekoga, ki veliko prispeva k uspešnemu razvoju podeželja. Opredeljeni ukrepi v SLR so skladni z razvojnimi cilji Programa.
- **Regionalna inovacijska strategija (RIS) Ljubljanske urbane regije**³⁴: RIS predstavlja podlago za pravočasen odziv regij na pomembne teme prihodnosti, ki jih prinašajo inovacije, digitalizacija in razvoj novih tehnologij v svetu. V preteklosti je bil poudarek predvsem na tehnoloških inovacijah (inovacija proizvoda/storitve/procesa), danes pa je velik poudarek na netehnoloških inovacijah (inovacije na področju organizacije/trženja). V zadnjih letih zaradi družbenih izzivov pridobivajo pomen družbene inovacije. SLR bo s svojim pristopom od spodaj navzgor lahko hitro identificirala ključne potrebe (predvsem po družbenih inovacijah) in jih preko operacij tudi naslovila.
- **Celostna prometna strategija Ljubljanske urbane regije**³⁵: Strateški dokument za načrtovanje prometa s poudarkom na ukrepih za spodbujanje trajnostne mobilnosti v Ljubljani. SLR se mobilnosti posveča v okviru izkazanih potreb in posledično oblikovanega ukrepa.
- **Strategija varstva in razvoja zelene infrastrukture v Ljubljanski urbani regiji**³⁶: Pripravljena je bila za potrebe izboljšanje izvajanja regionalnih razvojnih politik s področja varstva in razvoja zelene infrastrukture. Zelena infrastruktura je strateško načrtovana mreža naravnih in polnaravnih območij, pri čemer so druge okoljske značilnosti zasnovane in upravljane tako, da opravljajo širok nabor ekosistemskih storitev. Vključuje zelene prostore (ali modre, če se nanaša na vodne ekosisteme) in druge fizikalne značilnosti na kopenskih (vključno z obalnimi) in morskih območjih. Na kopnem je zelena infrastruktura prisotna v ruralnem in urbanem okolju. SLR te vsebine naslavlja preko ukrepa vezanega na blaženje podnebnih sprememb in ohranjanja biodiverzitete.
- **Strategija razvoja kulture v Ljubljanski urbani regiji 2023-2027**³⁷: Prvi strateški dokument regionalnega načrtovanja kulturne politike na Slovenskem, ki izhaja iz zavesti, da je kultura pomemben steber trajnostnega regionalnega razvoja in hkrati

³² <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:sl:PDF>

³³ https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/DRR/RRP-2021_2027/RRP-Osrednjeslovenske-razvojne-regije.pdf (str. 34)

³⁴ <https://rralur.si/wp-content/uploads/2023/01/RIS-LUR-2030-slovenska-razlicica-.pdf>

³⁵ https://rralur.si/wp-content/uploads/2020/03/CPS-LUR_november2018_0_0-1.pdf

³⁶ https://rralur.si/wp-content/uploads/2020/05/Strategija_ZILUR_2019_final.pdf

³⁷ https://rralur.si/wp-content/uploads/2023/04/STRATEGIJA-KULTURE_LUR_2023_2027_sprejeta_30-03-2023.pdf

vezivno družbeno tkivo celotne Ljubljanske urbane regije. SLR se na opisano navezuje preko ukrepa Oživljanje naselja z razvojem infrastrukture in programskih vsebin, ki vključuje operacije vezane na kulturno dediščino.

- **Občinski prostorski načrti in druge razvojne strategije občin** vključenih v LAS ZMV: SLR mora pri svojem delovanju upoštevati obstoječo prostorsko zakonodajo in strateške usmeritve posamezne občine.

5.1. Opis ciljev in ukrepov SLR, vključno z določitvijo mejnikov in ciljnih vrednosti kazalnikov

5.1.1. Sklad ESRR

SLR bo v okviru ESRR nudila podporo trajnostnim oblikam lokalnega podjetništva, inovacijam, turizmu, varovanju naravne in kulturne dediščine, revitalizaciji javnih površin za skupno uporabo, preventivi in varovanju zdravja, medgeneracijskemu sodelovanju, krepitvi kompetenc, skrbi za starejše, mlade in druge prikrajšane skupine ter socialni vključenosti. Pri določanju ukrepov CLLD pri ESRR smo upoštevali:

- da morajo operacije prispevati k boljši kakovosti življenja lokalnega prebivalstva, zagotavljati ustrezno dostopnost storitev tako v urbanih središčih kot na podeželju, izboljšati področje dolgotrajne oskrbe in preventivnih zdravstvenih ukrepov, spodbujati medgeneracijsko sodelovanje, krepitev kompetenc ter skrb za prikrajšane skupine. Obenem bo območje LAS ZMV bolj prepoznavno na področju lokalnega podjetništva, pri inovativni uporabi lokalnih virov, (eko)turizmu ter ohranjanju naravne raznolikosti in kulturne dediščine.
- da morajo operacije hkrati prispevati k doseganju ciljev SLR, okoljski trajnosti, socialni vzdržnosti, inovativnosti, enakopravnem vključevanju različnih partnerjev ter višji dodani vrednosti območja LAS.
- da operacije, pri katerih se pričakuje sofinanciranje večje javne infrastrukture (osnovna cestna in komunalna infrastruktura) ter druge aktivnosti, ki sodijo med osnovne naloge, ki so jih v skladu z zakonom o lokalni samoupravi dolžne zagotavljati in financirati občine, niso upravičeni do sofinanciranja.

Pri oblikovanju končne vsebine ukrepov ter meril za njihov izbor in izvedbo smo upoštevali relevantne omilitvene ukrepe in v največji možni meri tudi relevantna priporočila v skladu s Celovito presojo vplivov na okolje³⁸. SLR prav tako spoštuje načela enakosti spolov, enakih možnosti in nediskriminacije, Postopkovnik za zagotavljanje horizontalnega omogočitenega pogoja »Učinkovita uporaba in izvajanje Listine o temeljnih pravicah«³⁹ in Akcijski program za invalide 2022-2030⁴⁰ ter druge relevantne dokumente.

5.1.2. Sklad EKSRP

SLR bo v okviru EKSRP prispevala k naslednjim temam: socialna vključenost vseh prebivalcev na podeželju, spodbujanje zaposlovanja ter podjetništva na podeželju, razvoj osnovnih storitev, dvig kakovosti življenja, razvoj manjše infrastrukture na podeželju, razvoj koncepta Pametnih vasi, okoljske in podnebne rešitve na podeželju, spodbude ekološkemu (idr.)

³⁸ <https://skp.si/skupna-kmetijska-politika-2023-2027>

³⁹ https://evropskasredstva.si/app/uploads/2023/05/Postopkovnik_podpisana-verzija.pdf

⁴⁰ <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/akcijski-program-za-invalide/>

kmetovanju itd. SLR bo spodbujala operacije, ki bodo prispevali k doseganju ciljev SLR, okoljski trajnosti, socialni vzdržnosti, inovativnosti, enakopravnemu vključevanju različnih partnerjev ter višji dodani vrednosti območja LAS ZMV.

Pri prijavljenih operacijah bo SLR upoštevala, da naložbe v veliko infrastrukturo niso upravičene. S SLR bodo lahko podprte manjše investicije na podeželju, in sicer kot del operacije, s poudarkom na širšem pomenu za območje LAS ZMV ter dodani vrednosti za operacijo, območje in prebivalce območja LAS ZMV. Operacija, ki je upravičen v okviru drugih intervencij Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027 se bo lahko podprlo preko intervencije LEADER, če je bila takšna potreba prepoznana v SLR in izkazuje dodano vrednost za razvoj lokalnega območja, kot je dvig socialnega kapitala, upravljanja ali prispevek k rezultatu operacij (npr. skupni interes, skupina upravičencev, dostop javnosti do rezultatov operacij, inovativne značilnosti operacije na lokalni ravni, integrirane operacije).

5.1.3. Ukrepi SLR in izbira kazalnikov

UKREP	KAZALNIKI	SKLAD	Dosežena vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2025 za EKSRP/31. 12. 2024 za ESRR	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2029
Povečati socialno vključenost	R.42 Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja, ki prejemajo podporo	EKSRP	0	800
	Število izvedenih programov/delavnic/prireditvev/dogodkov/usposabljanj/izobraževanj, namenjenih za socialno vključenost starejših, mladih in drugih ranljivih skupin	ESRR	0	10
Oživiti naselja z razvojem infrastrukture in programskih vsebin	R.40 Pametni prehod podeželskega gospodarstva: število strategij pametnih vasi, ki prejemajo podporo	EKSRP	0	1
	R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP (enota: št. prebivalcev)	EKSRP	0	600
	Površina prenovljenih/obnovljenih javnih površin za skupno uporabo	ESRR	0	1.000 m ²
	Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga	ESRR	0	2
	Število inovativnih partnerstev/programov za oblikovanje mreže storitev za spodbujanje ukrepov aktivnega staranja in vključevanja drugih ranljivih skupin	ESRR	0	3
	Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine	ESRR	0	5
Trajnostna mobilnost	R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP (enota: št. prebivalcev)	EKSRP	0	600
	Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga	ESRR	0	1
Blažiti podnebne spremembe in se prilagajati nanje ter ohranjati in izboljšati lokalno biodiverzitetu	R.27 Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število projektov, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti, ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje na podeželju	EKSRP	0	2
	Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine	ESRR	0	5
	Število izobraževanj/usposabljanj/programov/produktov, ki so namenjeni varovanju okolja in zdravja ter ozaveščanju lokalnega prebivalstva za izboljševanje stanja okolja in zdravja	ESRR	0	10
Dvigniti usposobljenost za podjetništvo in dopolnilne dejavnosti na kmetijah	R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP	EKSRP	0	1
	R.39 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP	EKSRP	0	2
	Število podprtih oziroma vzpostavljenih zaposlitev/mrež/dogodkov/produktov, ki so namenjeni spodbujanju lokalnega podjetništva (razen nosilcev dejavnosti na kmetiji)	ESRR	0	3

Sodelovati med panogami za razvoj butičnih produktov	R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP	EKSRP	0	1
	Število podprtih lokalnih turističnih prireditev /produktov /storitev /programov /modelov /publikacij	ESRR	0	10
	Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga	ESRR	0	1

Tabela 4: Potrebe, ukrepi in kazalniki SLR.

Delovni sklopi izhajajoč iz potreb okolja – vezani na kazalnike EKSRP in ESRR

SKLOPI DELOVANJA	POTREBE	UKREP	KAZALNIKI	SKLAD	Dosežena vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2025 za EKSRP/31. 12. 2024 za ESRR	Ciljna vrednost kazalnika na dan 31. 12. 2029
Dvig kakovosti bivanja	1: Vzpostaviti prostore za potrebe delovanja društev in spontano druženje (primerni tudi za starejše in invalide). 2: Povečati vključenost ranljivih skupin v družbo, predvsem mladih in starejših prebivalcev ter invalidov. 3: Krepiti socialno vključenost preko medgeneracijskega sodelovanja in predaje znanj ter vzpostavljanja sodelovanja med različnimi deležniki znotraj LAS in širše. 4: Spodbuditi različne oblike trajnostne mobilnosti.	Povečati socialno vključenost	R.42 Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja, ki prejemajo podporo	EKSRP	0	800
			Število izvedenih programov/delavnic/prireditev/dogodkov/usposabljanj/izobraževanj, namenjenih za socialno vključenost starejših, mladih in drugih ranljivih skupin	ESRR	0	10
		Oživiti naselja z razvojem infrastrukture in programskih vsebin	R.40 Pametni prehod podeželskega gospodarstva: število strategij pametnih vasi, ki prejemajo podporo	EKSRP	0	1
			R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP (enota: št. prebivalcev)	EKSRP	0	600
			Površina prenovljenih/obnovljenih javnih površin za skupno uporabo	ESRR	0	1.000 m ²
			Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga	ESRR	0	2
			Število inovativnih partnerstev/programov za oblikovanje mreže storitev za spodbujanje ukrepov aktivnega staranja in vključevanja drugih ranljivih skupin	ESRR	0	3
			Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine	ESRR	0	5
		Trajnostna mobilnost	R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP (enota: št. prebivalcev)	EKSRP	0	600
			Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga	ESRR	0	1
Varstvo okolja	5: Varovati biotsko pestrost in kulturno ter krajinsko dediščino.	Blažiti podnebne spremembe in se	R.27 Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število projektov, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti, ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje na podeželju	EKSRP	0	2

	6: Blažiti podnebne spremembe in se prilagajati nanje.	prilagajati nanje ter ohranjati in izboljšati lokalno biodiverzitet	Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine	ESRR	0	5
			Število izobraževanj/usposabljanj/programov/produktov, ki so namenjeni varovanju okolja in zdravja ter ozaveščanju lokalnega prebivalstva za izboljševanje stanja okolja in zdravja	ESRR	0	10
Trajnostni razvoj podeželja	7: Spodbujati razvoj podjetništva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. 8: Spodbujati trajnostni turizem. 9: Spodbujati sodelovanje med panogami (kmetijstvo, turizem, gostinstvo, izobraževanje, dopolnilne dejavnosti na kmetiji, domača obrt ...) in tako vzpostaviti butične dejavnosti na različnih področjih. 10: Dvigniti stopnjo samooskrbe na območju in spodbujati oblikovanja kratkih dobavnih verig.	Dvigniti usposobljenost za podjetništvo in dopolnilne dejavnosti na kmetijah	R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP	EKSRP	0	1
			R.39 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP	EKSRP	0	2
			Število podprtih oziroma vzpostavljenih zaposlitev/mrež/dogodkov/produktov, ki so namenjeni spodbujanju lokalnega podjetništva (razen nosilcev dejavnosti na kmetiji)	ESRR	0	3
		Sodelovati med panogami za razvoj butičnih produktov	R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP	EKSRP	0	1
			Število podprtih lokalnih turističnih prireditev /produktov /storitev /programov /modelov /publikacij	ESRR	0	10
			Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga	ESRR	0	1

Tabela 5: Intervencijska logika zasnove Ukrepov SLR in zbira kazalnikov

5.1.4. Opis ukrepov

Projekti, ki so upravičeni v okviru drugih intervencij SN 2023–2027 oziroma je financiranje možno preko drugih finančnih podpor SKP (npr. kmetijske vsebine za katere obstajajo druge intervencije SKP) in drugih mehanizmov, ki podpirajo podobne namene (npr. naložbe v pristojnosti nalog občin ipd.), se lahko podpira preko podpore za izvajanje projektov v okviru intervencije LEADER, če je takšna potreba prepoznana v SLR in izkazuje dodano vrednost za razvoj lokalnega območja, kot so dvig socialnega kapitala, upravljanja ali prispeva k rezultatu projekta (npr. skupni interes, skupina upravičencev, dostop javnosti do rezultatov projekta, inovativne značilnosti projekta na lokalni ravni, integrirani projekti).

1.) Povečati socialno vključenost

Tematski sklop:	Dvig kakovosti bivanja
Potrebe:	1: Vzpostaviti prostore za potrebe delovanja društev in spontano druženje (primerni tudi za starejše in invalide). 2: Povečati vključenosti ranljivih skupin v družbo, predvsem mladih in starejših prebivalcev ter invalidov. 3: Krepi socialno vključenost preko medgeneracijskega sodelovanja in predaje znanj ter vzpostavljanje sodelovanja med različnimi deležniki znotraj LAS ZMV in širše. 4: Spodbujati različne oblike trajnostne mobilnosti.
Kazalniki EKSRP:	R.42 Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja, ki prejemajo podporo
Kazalniki ESRR:	Število izvedenih programov/delavnic/prireditvev/dogodkov/usposabljanj/izobraževanj, namenjenih za socialno vključenost starejših, mladih in drugih ranljivih skupin
Območje izvajanja:	Celotno območje LAS ZMV
Potencialni upravičenci:	EKSRP: LAS, fizična ali pravna oseba ESRR: LAS ali pravne osebe

Namen: Za gradnjo občutka skupnosti je potrebno predvsem druženje ljudi. Slednje je bilo med pandemijo ne samo oteženo ampak nekaj časa celo prepovedano. Opaziti je, da se ljudje po pandemiji težje aktivirajo in vključujejo v socialno življenje. To še posebej velja za mladino in za starejšo populacijo, ki ni več zaposlena. Spodbujanje druženja bo pripomoglo k večji ustvarjalnosti in inovativnosti skupnosti ter povečalo njeno povezanost z lokalnim okoljem. Podeželje lahko s pridom izkoristi koncepte pametnih vasi za dvig kakovosti bivanja preko uporabe digitalne tehnologije in tehnoloških inovacij, ki nudijo različne možnosti za povezovanje posameznikov in povečujejo načine za socialno vključevanje.

Uporaba digitalnih tehnologij in inovativnih rešitev so ključni za uresničevanje cilja kakovostnega bivanja na pametnem podeželju, ki omogoča razvoj novih priložnosti in vsebin za izboljšanje kakovosti življenja prebivalcev.

Cilj: Vzpostavljeno medgeneracijsko sodelovanje, socialna vključenost prebivalcev in različne storitve po konceptu »pametnih vasi«.

SLR za LAS ZMV kot ranljive skupine prepoznava mlade do 29 let, starejše nad 65 let, invalide in osebe s posebnimi potrebami.

V okviru ukrepa bodo podprti predvsem projekti, ki bodo obravnavali:

- aktivno vlogo mladostnikov in starejših v družbi,
- medgeneracijsko solidarnost, sodelovanje in prenos znanja ter kompetenc,
- storitve varstva otrok, starostnikov in oseb s posebnimi potrebami,
- ustvarjanje inovativnih partnerstev in mrež ter deinstitutionalizacijo pomoči in nudenje različnih storitev na domu za različne ranljive skupine (predvsem starostnike, invalide in osebe s težavami v duševnem razvoju),
- vseživljenjsko učenje in aktivno staranje,
- vključevanje oseb s posebnimi potrebami v rekreacijske, turistične, kmetijske, podjetniške in rokodelske dejavnosti na območju,
- aktivno preživljanje prostega časa mladih na območju LAS ZMV,
- aktivno preživljanje prostega časa starejših na območju LAS ZMV,
- dvigovanje strpnosti do drugačnih,
- pomoč revnim in socialno šibkim in
- prostovoljstvo na ravni ranljivih skupin.

2.) Oživiti naselja z razvojem infrastrukture in programskih vsebin

Tematski sklop:	Dvig kakovosti bivanja
Potrebe:	1: Vzpostaviti prostore za potrebe delovanja društev in spontano druženje (primerni tudi za starejše in invalide). 2: Povečati vključenosti ranljivih skupin v družbo, predvsem mladih in starejših prebivalcev ter invalidov. 3: Krepi socialno vključenost preko medgeneracijskega sodelovanja in predaje znanj ter vzpostavljanje sodelovanja med različnimi deležniki znotraj LAS ZMV in širše.
Kazalniki EKSRP:	R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP
Kazalniki ESRR:	Površina prenovljenih/obnovljenih javnih površin za skupno uporabo
	Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga
	Število inovativnih partnerstev/programov za oblikovanje mreže storitev za spodbujanje ukrepov aktivnega staranja in vključevanja drugih ranljivih skupin
	Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine
Območje izvajanja:	Celotno območje LAS ZMV
Potencialni upravičenci:	EKSRP: LAS, fizična ali pravna oseba ESRR: LAS ali pravne osebe

Namen: Predpogoj za druženje so privlačni zunanji in notranji prostori, kjer se lahko posamezniki družijo v kvalitetnem in varnem okolju. LAS ZMV bo spodbujala predvsem aktivnosti povezane z urbano prenovo in regeneracijo naselij ter premalo izkoriščenih prostorov. Z izgradnjo in nadgradnjo manjše okoljske infrastrukture želimo dopolniti in nadgraditi pomanjkljivo razvito javno infrastrukturo ter zagotoviti razvoj decentraliziranih

storitev splošnega interesa ob upoštevanju krajevnih posebnosti. Z opisanim želimo ljudem omogočiti čim bolj raznolike in vsem dostopne možnosti zdravega preživljanja prostega časa, predvsem preko športnih, rekreativnih in preventivnih programov in dejavnosti ter spremljajoče infrastrukture. Spodbujali bomo organizirane dejavnosti, ki se izvajajo s pomočjo izkušenih vaditeljev, športnih organizacij in društev ter tudi neorganizirane možnosti športnega udejstvovanja, predvsem v odprtem prostoru in naravnem okolju (npr. kolesarjenje, hoja in pohodništvo, jahanje, rolanje ipd.).

Z razvojem osrednjih večnamenskih prostorov v naseljih želimo spodbujati nastanek povezovalnih točk med generacijami, podjetniki, društvi in mladimi, ki krepijo medgeneracijsko solidarnosti, pravičnosti in prenavo, vključujejo priseljeno prebivalstvo in spodbujajo enake možnosti za vse.

Ukrep je namenjen tudi zagotovitvi pogojev za izvajanje in razvoj kulturnega ustvarjanja in ohranjanje kulturne dediščine lokalnega okolja. Udeleženci delavnic priložnosti za razvoj med drugim vidijo tudi v povezovanju med nepremično in nesnovno kulturno dediščino s sodobno umetnostjo. LAS ZMV želi ohranяти in spodbuditi razvoj obstoječe materialne in nematerialne kulturne dediščine in ustnega izročila. To velja zlasti za tradicionalne načine oblikovanja kulturne krajine ter arhitekturno in umetnostno-zgodovinsko dediščino, vključno s tradicionalnimi in trajnostnimi načini obdelave v kmetijstvu, gozdarstvu, obrti in industriji. LAS ZMV želi tudi ohranяти in negovati lokalne šege in navade ter spodbuditi njihovo uporabo v izrazni in upodobitveni umetnosti današnjega časa. Prav tako pa bo podpora namenjena tudi sodobni kulturi in umetniškemu ustvarjanju v vseh izraznih oblikah (književnost, glasba, ples, likovna umetnost, gledališče, film itd.). Zavedamo se, da je za razvoj podeželja in ohranjanje prebivalstva na podeželju ključnega pomena prav kultura, saj krepi lokalno identiteto oziroma pripadnost lokalnega prebivalstva svojemu kraju.

Cilj: Vzpostavljeni privlačni zunanji in notranji prostori za druženje, ki predstavljajo fizično osnovo za organizirane aktivnosti. Ohranjena snovna in nesnovna kulturna dediščina.

V okviru ukrepa bodo podprti projekti, ki bodo:

- zagotavljali razvoj in ponudbo raznolikih priložnosti ter izgradnjo z njimi povezane infrastrukture,
- dopolnjevali javno dostopno športno in rekreacijsko ponudbo in programe na območju,
- širili program kulturnega ustvarjanja in izvajanja kulturnih prireditev na območju,
- ohranjali in negovali lokalne šege in navade ter krajevna in ledinska imena,
- vključevali obnovo in revitalizacijo kulturne dediščine,
- vključevali razvoj in spodbujanje vseh oblik kulturnega in umetniškega ustvarjanja,
- pripomogli k ustvarjanju prijaznega in vključujočega življenjskega okolja za ljudi z različnimi oblikami oviranosti,
- spodbujali razvoj storitvene obrti (optika, čevljarstvo, urarstvo, servis koles ipd.),
- omogočali naložbe v izgradnjo in nadgradnjo manjše javne lokalne infrastrukture,
- omogočali prenavo in regeneracijo središč naselij ter degradiranih površin.

3.) Trajnostna mobilnost

Tematski sklop:	Dvig kakovosti bivanja
Potrebe:	4: Spodbujati različne oblike trajnostne mobilnosti.
Kazalniki EKSRP:	R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP
Kazalniki ESRR:	Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga
Območje izvajanja:	Celotno območje LAS ZMV
Potencialni upravičenci:	EKSRP: LAS, fizična ali pravna oseba ESRR: LAS ali pravne osebe

Namen: Zeleni dogovor je ena od prioritet EU in kot takšen podlaga za Strateški načrt skupne kmetijske politike 2021-2027 in Program evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027. SLR predstavlja enega od načinov, kako te strateške zaveze prenesli v prakso, zato bomo spodbujali aktivnosti povezane s spodbujanjem trajnostne mobilnosti, ki so vezane na razvoj alternativnih načinov potovanja, ki ne vključujejo avtomobilov (razen če gre za katero od oblik skupne uporabe). Ukrep je namenjen projektom, ki bodo usmerjeni v spreminjanje potovalnih navad ljudi in tako spodbujali aktiven življenjski slog. V programskem obdobju želimo spodbujati pospeševanje prehoda na trajnostno in pametno mobilnost (npr. multimodalni promet, proizvodnja in uporaba trajnostnih alternativnih goriv, ipd.).

Cilj: Ozaveščeni prebivalci, ki krajše razdalje opravijo peš, s kolesom, skirojem, avtom za skupno uporabo, ipd.

V okviru ukrepa bodo podprti projekti, ki bodo:

- skrbeli za dvig ozaveščenosti prebivalstva o pomembnosti varovanja okolja ter trajnostnega načina življenja (vezano na mobilnost),
- pripomogli k zmanjševanju emisij CO₂,
- spodbujali trajnostne oblike turizma in rekreacije vključno z zagotavljanjem in urejanjem primerne infrastrukture,
- omogočali okolju prijazno mobilnost tako v urbanem kot podeželskem okolju (mreža kolesarskih poti, mobilnostne kooperative ipd.).

4.) Blažiti podnebne spremembe in se prilagajati nanje ter ohranjati in izboljšati lokalno biodiverziteto

Tematski sklop:	Varstvo okolja
Potrebe:	5: Varovati biotsko pestrost in kulturno ter krajinsko dediščino. 6: Blažiti podnebne spremembe in se prilagajati nanje.
Kazalniki EKSRP:	R.27 Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število projektov, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti, ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje na podeželju
Kazalniki ESRR:	Število podprtih dejavnosti/dogodkov/produktov/objektov, ki so namenjeni varovanju naravne in kulturne dediščine
	Število izobraževanj/usposabljanj/programov/produktov, ki so namenjeni varovanju okolja in zdravja ter ozaveščanju lokalnega prebivalstva za izboljševanje stanja okolja in zdravja
Območje izvajanja:	Celotno območje LAS ZMV
Potencialni upravičenci:	EKSRP: LAS, fizična ali pravna oseba ESRR: LAS ali pravne osebe

Namen: Naravne danosti ter dobro ohranjeno naravno okolje je bilo s strani udeležencev delavnic prepoznano kot eno pomembnejših prednosti območja. V ohranjanju biotske raznovrstnosti, naravnih habitatov in zelenih površin, s poudarkom na mokriščih vidijo tudi največjo priložnost območja. Te ugotovitve niso presenetljive saj ima območje LAS ZMV kljub gosti poseljenosti in velikemu deležu intenzivnih kmetijskih površin veliko naravno biotsko raznovrstnost, pestro krajino ter čisto okolje. Ugotovitve iz SWOT analize kažejo, da se lokalna skupnost zaveda pomembnosti teh ključnih endogenih potencialov tako za razvoj območja kot tudi za zagotavljanje visoke kakovosti bivanja. Ukrep bo spodbujal projekte, ki bodo delovali v smeri izboljšanja stanja narave in kakovosti okolja. Kot takšen je ukrep močno povezan s sklopom dvigom kakovosti bivanja, saj je prijetno, čisto in zdravo življenjsko okolje pogoj za kvalitetno bivanje.

Razvoj novih tehnologij v povezavi z digitalizacijo (tudi kmetijstva) predstavlja eno ključnih področij razvoja, ki lahko veliko pripomore k zmanjševanju vplivov, ki povzročajo podnebne spremembe. Razvoj na področju okolju prijaznega kmetijstva je učinkovit samo če se uspešno prenese v prakso. Nova znanja, izkušnje in primeri dobrih praks bodo pripomogli k doseganju zadanih ciljev.

Naravne nesreče predstavljajo pomembno grožnjo za okolje. Še posebej kritično je podeželje, pri čemer se zaradi podnebnih sprememb pričakuje, da se bodo v prihodnosti še povečale. Za izboljšanje preventivnega delovanja in uspešno obvladovanje takšnih dogodkov je ključna učinkovita komunikacija med odgovornimi inštitucijami za ozaveščanje ter obveščanje, silami zaščite in reševanja ter lokalno skupnostjo oziroma prebivalci.

Cilj: Ozaveščeni prebivalci, ki razumejo pomen ohranjanja lokalne biodiverzitete in prilagajanja na podnebne spremembe.

V okviru ukrepa bodo podprti projekti, ki bodo:

- skrbeli za dvig ozaveščenosti prebivalstva o pomembnosti varovanja okolja ter trajnostnega načina življenja,
- spodbujali učinkovito in smotno rabo naravnih virov, tudi energije (vključno z naložbami v obnovljive vire energije in ustanavljanjem energetske kooperative in drugih inovativnih partnerstev),

- razvijali proizvodnjo energije iz obnovljivih virov energije, ki ne škodujejo biodiverziteti,
- ozaveščali o pomenu zmanjševanja energetske intenzivnosti in zviševanja energetske učinkovitosti ter o zmanjševanju energetske revščine,
- izboljševali in ohranjali kakovost voda,
- spodbujali preusmeritev iz intenzivnega monokulturnega kmetijstva v sonaravno/ekološko/biodinamično pridelavo poljščin, vrtnin in sadja,
- spodbujali uvedbo novih tehnologij in praks, ki zmanjšujejo ogljični odtis,
- spodbujali digitalizacijo,
- ohranjali in obnavljali pomembne ekološke in krajinske prvine (obvodna vegetacija, mokrišča, nižinski gozd, drevesne gruče, močvirja ipd.),
- ozaveščali prebivalstvo o pomenu ohranjanja narave, še posebej naravovarstveno najvrednejših območij,
- varovali in izboljšali ugodno stanje zavarovanih vrst in habitatov,
- sanirali in obnovili območja z naravovarstvenim statusom,
- sanirali in renaturalizirali degradirana naravna območja (divja odlagališča odpadkov, regulirani vodotoki, območja zaraščena z invazivnimi rastlinami ipd.),
- ozaveščali o posledicah ekstremnih vremenskih dogodkov,
- pomagali pri boljši koordinaciji ob naravnih nesrečah.

5.) Dvigniti usposobljenost za podjetništvo in dopolnilne dejavnosti na kmetijah

Tematski sklop:	Trajnostni razvoj podeželja
Potrebe:	7: Spodbujati razvoj podjetništva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. 8: Spodbujati trajnostni turizem. 9: Spodbujati sodelovanje med panogami (kmetijstvo, turizem, gostinstvo, izobraževanje, dopolnilne dejavnosti na kmetiji, domača obrt...) in tako vzpostaviti butične dejavnosti na različnih področjih.
Kazalniki EKSRP:	R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP R.39 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP
Kazalniki ESRR:	Število podprtih oziroma vzpostavljenih zaposlitev/mrež/dogodkov/produktov, ki so namenjeni spodbujanju lokalnega podjetništva (razen nosilcev dejavnosti na kmetiji)
Območje izvajanja:	Celotno območje LAS ZMV
Potencialni upravičenci:	EKSRP: LAS, fizična ali pravna oseba ESRR: LAS ali pravne osebe

Namen: Na samem območju LAS ZMV je podjetništvo relativno dobro zastopano, na območju je tudi nekaj poslovno industrijskih con. Obstaja pa še veliko priložnosti za izboljšanje pogojev za razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetijah in zagotavljanje boljših možnosti za zaposlovanje različno izobraženih skupin prebivalcev.

Trg dela se nenehno spreminja, zahteve po znanju, kompetencah in izobrazbi pa se spreminjajo s časom. Posamezniki se spremembam lažje prilagodijo, če osvojijo potrebne temeljne spretnosti, dodatna znanja (npr. znanja s področja podjetništva, socialnih veščin, informacijsko-komunikacijske tehnologije, tujih jezikov idr.) ter kompetence s katerimi se bodo lažje znašli v najrazličnejših in nepredvidljivih poklicnih poteh sedanjega časa. Spodbujali bomo

tudi prenos tradicionalnih obrtnih in rokodelskih znanj, ki omogočajo zaposlovanje v rokodelskih poklicih, hkrati pa prispevajo k ohranjanju kulturne identitete območja

Namen ukrepa je prispevati k razvoju območja in povečati podjetniško aktivnost na območju, tako da bo spodbujal inovativnost, kreativnost in podjetnost, podpiral priložnosti z velikim uresničitvenim potencialom ter ustvarjal stimulatívno podporno okolje za razvoj novih dejavnosti in delovnih mest. Povezati in aktivirati želi neizkoriščene prostorske in človeške potenciale ter z uporabo lokalnega znanja oblikovati nove proizvode, storitve in modele, ki bodo naslavljali lokalne izzive območja. Pri tem se bo upoštevala bogata kulturna in naravna dediščina območja, ki predstavlja pomemben potencial za ustvarjanje novih delovnih mest. V okviru ukrepa bo podprto tudi oblikovanje inovativnih partnerstev in mrež ter nove dejavnosti, predvsem v povezavi s socialno ekonomijo: socialnimi inovacijami, socialnim in lokalnim podjetništvom ter zelenim gospodarstvom.

Cilj: Pridobljena nova znanja in kompetence udeležencev LAS operacij.

V okviru ukrepa bodo podprti projekti, ki bodo:

- spodbujali dopolnilne dejavnosti na kmetijah (turizem, gostinstvo, obrt, pridelava vrtnin, predelava kmetijskih pridelkov, dejavnosti, ki temeljijo na domačih tradicionalnih obrteh območja: slamnikarstvo, čebelarstvo in medicinarstvo, predelava mesnin ipd.) in dvigovali dodano vrednost kmetijskim, živilskim in gozdarskim proizvodom,
- spodbujali preusmeritev kmetijstva v ekološko pridelavo in pridelavo vrtnin z namenom zapolnitve tržnih niš na lokalnem območju in povišanja lokalne samooskrbe,
- povečali lokalno samooskrbo z varno in kakovostno hrano ter spodbujali kratke dobavne verige na območju (tržnice, tržni dnevi in tržna mesta, povezovanje lokalnih ponudnikov hrane za skupen nastop na trgu, javno naročanje hrane ipd.),
- izkoriščali potencial gozda z vzpostavljanjem lesno-predelovalnih verig,
- izkoriščali potencial naravne in kulturne dediščine (snovne in nesnovne) za ustvarjanje novih delovnih mest in poslovnih priložnosti,
- spodbujali inovativne oblike podjetništva z velikim čutom odgovornosti za družbo in ljudi (socialno podjetništvo, socialne storitve, zadruga, co-working in desk-sharing prostori),
- spodbujali prenovo in uporabo neizkoriščenih prostorskih potencialov in stavbnih fondov za namene podjetništva,
- spodbujali vzpostavitev formalnih in neformalnih partnerstev in mrež za spodbujanje podjetništva,
- prispevali k oblikovanju zelenih delovnih mest,
- izboljšali zaposlitvene možnosti za zaposlovanje ranljivih skupin (predvsem invalidov in oseb s težavami v duševnem razvoju),
- razvijali veščine prepoznavanja potreb okolja kot poslovnih priložnosti,
- usposabljali prebivalce za bolj uspešno iskanje zaposlitve in vstop na trg delovne sile (izobraževanja, delavnice, svetovanja, priročniki, spletna orodja ipd.),
- spodbujali razvoj turistične ponudbe in infrastrukture.

6.) Sodelovanje med panogami za razvoj butičnih produktov

Tematski sklop:	Trajnostni razvoj podeželja
Potrebe:	7: Spodbujati razvoja podjetništva in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. 8: Spodbujati trajnostni turizem. 9: Spodbujati sodelovanje med panogami (kmetijstvo, turizem, gostinstvo, izobraževanje, dopolnilne dejavnosti na kmetiji, domača obrt...) in tako vzpostaviti butične dejavnosti na različnih področjih. 10: Dvigniti stopnjo samooskrbe na območju in spodbujanje oblikovanja kratkih dobavnih verig.
Kazalniki EKSRP:	R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP
Kazalniki ESRR:	Število podprtih lokalnih turističnih prireditev /produktov /storitev /programov /modelov /publikacij
	Število inovativnih partnerstev/programov/mrež za spodbujanje in oblikovanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga
Območje izvajanja:	Celotno območje LAS ZMV
Potencialni upravičenci:	EKSRP: LAS, fizična ali pravna oseba ESRR: LAS ali pravne osebe

Namen: Na območju LAS ZMV obstaja bogata zgodovina domače obrti (lončarstvo, pečarstvo, slarnikarstvo, glasbilarstvo, prestarstvo, čebelarstvo, medicinarstvo,...). Kaže se velik potencial za razvoj inovativnih, edinstvenih in zanimivih produktov, ki bi pripomogli k temu, da se še obstoječe znanje povezano z naštetimi obrtni ohrani še za naslednje rodove. Namen ukrepa je obstoječe izdelke in tradicijo preoblikovati v celostne produkte z dodano vrednostjo ter jih promovirati lokalno in širše. V okvir ukrepa sodi tudi ureditev ustreznih mest in izvedba dogodkov za predstavitev in trženje proizvodov.

Cilj: Nov produkt/storitev, ki je nastal iz sodelovanja med različnimi panogami.

V okviru ukrepa bodo podprti projekti, ki bodo:

- ohranjali, spodbujali in širili obrtno in rokodelsko tradicijo na območju (predvsem v povezavi z drugimi panogami),
- povečevali raznolikost turistične ponudbe in storitev (predvsem v povezavi z drugimi panogami),
- povezovali turizem, kmetijstvo, obrt in oblikovanje s potenciali naravne in kulturne dediščine za ustvarjanje novih proizvodov in storitev.

5.2. Opis izvajanja operacij

5.2.1. Merila za izbor operacij

Podrobnejša merila, postopki, ocenjevanje in izbor operacij bodo natančneje opredeljeni v internih dokumentih LAS ZMV. Po potrditvi SLR bodo ti dokumenti objavljeni na spletni strani LAS ZMV. Merila za izbor projektov bodo temeljila na prispevku k doseganju cilja in namena intervencije LEADER in/ali ukrepa CLLD, doseganju ciljev SLR, okoljski trajnosti, socialni vzdržnosti, enakopravni vključenosti različnih partnerjev, inovativnosti, vplivu oziroma dodani vrednosti na območje LAS ter družbeni spremembi ter k dvigu družbene ozaveščenosti (za sklad ESRR). V nadaljevanju podajamo kratko opredelitev meril za izbor operacij v obdobju do 2027.

5.2.1.1. Obvezni pogoji, ki jih mora izpolnjevati prijavitelj

Pogoj za obravnavo vloge je pravočasno prispela, pravilno označena in administrativno popolna vloga, to je vloga, ki je pravilno in v celoti izpolnjena na predpisanem obrazcu s predloženimi vsemi obveznimi prilogami. Nepravočasno prispele, nepravilno označene ali administrativno nepopolne vloge, ki jih v navedenem roku prijavitelj ne dopolni, se zavržejo. Ocenjujejo se le pravočasno prispele, pravilno označene in administrativno popolne vloge.

Pogoji in merila za izbiro operacij so:

- Pogoji za upravičenost (1. stopnja obravnave);
- Specifična merila (2. stopnja obravnave).

1. stopnja obravnave: Vloge, ki gredo v postopek obravnave, se najprej presoja s tako imenovanimi pogoji za upravičenost.

Pogoji za upravičenost	IZPOLNJUJE
Vloga je prispela pravočasno in je pravilno označena	DA/NE
Vloga je administrativno popolna, to je pravilno in v celoti izpolnjena na predpisanem obrazcu s predloženimi vsemi obveznimi prilogami	DA/NE
Projekt se izvaja na območju LAS ZMV in se ne izvaja v naseljih, kjer je izvajanje projektov izključeno	DA/NE
Prijavitelj in morebitni partnerji izpolnjujejo pogoje za upravičenca za sofinanciranje	DA/NE
Projekt je skladen s strategijo lokalnega razvoja LAS ZMV in prednostnimi vsebinami javnega poziva	DA/NE
Projekt se še ni pričela izvajati	DA/NE
Zaprošen znesek za sofinanciranje je v mejah, kot jih določa javni poziv	DA/NE
Projekt ima zaprto finančno konstrukcijo in zagotovljene lastne finančne vire za izvedbo projekta v celoti	DA/NE
Upravičeni stroški projekta se ne financirajo iz drugih javnih ali zasebnih sredstev (prepoved dvojnega financiranja)	DA/NE
Projekt je v skladu z veljavno zakonodajo in zanjo so izdana vsa relevantna soglasja ali dovoljenja (kjer je to potrebno)	DA/NE

Tabela 6: Pogoji za upravičenost za izbor operacij (projektov)

Vloga, ki ne izpolnjuje vseh obveznih pogojev za upravičenost je izločena iz nadaljnje obravnave.

2. stopnja obravnave: ocenjevanje vlog na podlagi specifičnih meril. Pri izbiri projektov je pomembno, da so cilji, izvedbene aktivnosti, kazalci uspešnosti ter finančna in terminska izvedljivost projektov, jasno določeni. Zelo pomembno je, da je opis in obseg stroškov skladen z vsebino projektov. Prav tako je pomemben učinek projekta na izvajanje celotne SLR, aktivna vključenost lokalnega prebivalstva in institucij, inovativen pristop ali vsebina projekta ter trajnostna naravnost aktivnosti in rezultatov projektov.

	Specifična merila	Možno število točk	Doseženo število točk
01	Doseganje cilja in namena intervencije LEADER in/ali ukrepa CLLD	določeno naknadno	določeno naknadno
02	Doseganje ciljev SLR	določeno naknadno	določeno naknadno
03	Okoljska trajnost in varstvo biodiverzitete	določeno naknadno	določeno naknadno
04	Enakopravna vključenost različnih partnerjev	določeno naknadno	določeno naknadno
05	Socialna vzdržnost	določeno naknadno	določeno naknadno
06	Inovativnost	določeno naknadno	določeno naknadno
07	Dodana vrednost za območje LAS	določeno naknadno	določeno naknadno
08	Prispevek k dvigu družbene ozaveščenosti (za sklad ESRR)	določeno naknadno	določeno naknadno
	Skupaj	100	-

Tabela 7: Specifična merila za izbor operacij (projektov)

5.2.2. Operacije preko javnega poziva

Postopek izbora operacij bo potekal v treh korakih:

1. Zbiranje predlogov operacij:

LAS ZMV bo objavil javni poziv za izbor operacij, ki bo namenjen izboru operacij iz vseh tematskih področji. Javni pozivi bodo odprti najmanj en mesec, s čimer se zagotovi, da imajo potencialni upravičenci dovolj časa za prijavo na javni poziv. LAS ZMV bo naslednje javne pozive prilagodil izraženim potrebam območja in doseženim rezultatom prvega javnega poziva (pokritost in število odobrenih projektov po posameznih ukrepih ter mejnikom določenih v Uredbi o izvajanju lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v obdobju 2023-2027⁴¹.

LAS ZMV lahko javni poziv objavi v obliki odprtega javnega poziva z odpiranjem vlog v več terminih do porabe razpisanih sredstev.

V skladu s Pogodbo Upravni odbor LAS ZMV imenuje tri (3) člane in dva (2) nadomestna člana Ocenjevalne komisije. Ocenjevalna komisija pregleda in oceni predloge projektov, oddane na javni poziv LAS ZMV in o njih pripravi poročilo. Upravni odbor LAS ZMV na podlagi poročila Ocenjevalne komisije odloči, ali se bo projekt financiral in o tem poroča Skupščini LAS ZMV.

⁴¹ <https://e-uprava.gov.si/si/drzava-in-druzba/e-demokracija/predlogi-predpisov/predlog-predpisa.html?id=15672> (Predlog!)

V kolikor se obravnava projekt, s katerimi so člani Ocenjevalne komisije zasebno ali poslovno povezani, se morajo le-ti izločiti in jih nadomestiti nadomestni člani.

2. Preveritev popolnosti in ustreznosti operacij:

Odpiranje prejetih vlog za operacije bo v roku osmih (8) delovnih dni od dneva zaprtja razpisa na sedežu vodilnega partnerja LAS ZMV. Vloge se bo odpiralo po vrstnem redu prispetja. Odpiranje vlog ni javno. Odpiranje vlog in pregled administrativne popolnosti vlog izvede vodilni partner. Vodilni partner za ta namen imenuje delovno komisijo za pregled vlog. Vloga je popolna, kadar so priloženi vsi zahtevani dokumenti. O odpiranju vlog komisija vodi zapisnik.

Vodilni partner na podlagi zapisnika pisno pozove prijavitelje, katerih vloge niso bile popolne, k njihovi dopolnitvi. V pozivu k dopolnitvi vodilni partner določi rok za dopolnitev, ki ne sme biti krajši od osmih (8) delovnih dni od datuma posredovanja poziva za dopolnitev. Vsebinske dopolnitve vlog niso dovoljene. Vodilni partner lahko po prejetju dopolnitev zahteva dodatne razjasnitve. Vodilni partner lahko na prošnjo vlagatelja podaljša rok za dopolnitev. Dopolnitve so možne do konca postopka na LAS ZMV. Postopek na LAS ZMV se zaključí, ko o izboru projektov odloči Upravni odbor LAS ZMV.

Po prejemu dopolnitev, se dopolnjena vloga ponovno pregleda, da se ugotovi ali je vloga administrativno popolna.

Nepopolne vloge, ki jih prijavitelj ne dopolni v določenem roku ali ne predloži vseh zahtevanih dopolnitev, se zavržejo s sklepom, ki ga izda Predsednik LAS ZMV. Zoper sklep je v roku osmih (8) dni od vročitve dovoljena pritožba, o kateri odloči Upravni odbor LAS ZMV. Odločitev je dokončna.

3. Ocenjevanje in razvrščanje predlogov ter izbor operacij:

Vloge, ki so administrativno popolne, obravnava Ocenjevalna komisija. Vloge bodo ocenjene po vrstnem redu prispetja. Ocenjevalna komisija prijavljene operacije obravnava v skladu s pogoji za upravičenost in specifičnimi merili za izbiro operacij in izdelal tudi poročilo o rezultatih ocenjevanja, obrazložitev ocen in predlog operacij za sofinanciranje. Vsako vlogo po v naprej določenih merilih za ocenjevanje najprej samostojno oceni vsak član Ocenjevalne komisije. Vsako merilo ima določeno število možnih točk. Nato člani komisije izračunajo povprečje vseh točk za posamezno merilo za ocenjevanje kakovosti predloga operacij. Končno oceno posamezne operacije sestavlja seštevek povprečja točk specifičnih meril za ocenjevanje kakovosti. Celoten postopek glasovanja je zaupen. Člani komisije se pred ocenjevanjem s podpisom posebne izjave zavežejo k molčečnosti, nepristranskosti in varovanju osebnih podatkov.

Upravni odbor LAS ZMV na podlagi poročila Ocenjevalne komisije izbere operacije za financiranje in jih posreduje v seznanitev Skupščini LAS ZMV. Na sejah Upravnega odbora, na katerih se odloča o izbiri in potrjevanju operacij, veljajo posebna pravila glede sklepčnosti (*skladno z določbo tretjega odstavka točke b 34. Člena Uredbe 1303/2013EU*): V primeru, da bi pri odločanju o operacijah prišlo do tega, da bi kateri od sektorjev imel 50 % glasov ali več, se pri glasovanju upošteva pravilo ponderiranja glasov (ponderiranje glasov je razloženo v poglavju 7.3.2. Postopek za sprejem odločitev organov LAS ZMV).

Prijavitelji operacij so predvidoma v roku sedemdeset (70) dni od poteka roka za prijavo na javni poziv s sklepom seznanjeni o rezultatih izbora operacij. Sklep je formalni zaključek postopka na ravni LAS ZMV in ne pomeni dejanske dodelitve javnih sredstev.

Prijavitelj operacije ima v osmih (8) dneh od prejema sklepa o odločitvi glede izbire oz. ne izbire operacije pravico vložiti pritožbo na Skupščino LAS ZMV. V svoji pritožbi mora natančno opredeliti in utemeljiti razloge, zaradi katerih je pritožba vložena. Predmet pritožbe ne morejo biti postavljeni pogoji in merila za ocenjevanje. Vložena pritožba ne zadrži nadaljnega postopka z ostalimi izbranimi prijavitelji operacij. O pritožbi odloča Skupščina LAS ZMV v tridesetih (30) dneh od vložitve pritožbe. Odločitev Skupščine LAS ZMV je dokončna.

Na podlagi sklepa Upravnega odbora LAS ZMV o potrditvi izbranih operacij, Vodilni partner LAS v roku tridesetih (30) dni od potrditve predlogov operacij predloži predloge operacij v potrditev Agenciji RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (če gre za projekt, ki bi se sofinancirala iz EKSRP) ali Ministrstvu za kohezijo in regionalni razvoj (MKRR) (če gre za projekt, ki bi se sofinancirala iz ESRR), ki o odločitvi obvestita LAS.

Če je upravičencu odobrena operacija za sofinanciranje iz EKSRP, Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja o odobritvi ali zavrnitvi odloči z odločbo. V odločbi o odobritvi operacije se določi tudi višino sredstev, rok za vložitev zahtevka za izplačilo, pogoje za upravičenost ter višino sredstev, ki se izvajajo v skladu s pravili sheme državnih pomoči.

Če je upravičencu odobrena operacija za sofinanciranje iz ESRR, sklene upravičenec pogodbo o sofinanciranju z MKRR.

Najkasneje šest (6) mesecev po sklenitvi pogodbe z Agencijo RS za kmetijske trge in razvoj podeželja (ARSKTRP) ali MKRR mora vodilni partner odobrene operacije postati član LAS ZMV.

5.2.3. Operacije, katerih upravičenec je LAS

LAS ZMV lahko v sodelovanju s partnerji pripravi in izvaja operacije, ki imajo širšo korist za lokalno območje – se izvajajo na večjemu delu območju LAS ZMV in so namenjene večini prebivalcev območja LAS ZMV.

LAS ZMV lahko nastopi kot prijavitelj operacij tudi takrat, kadar gre za skupni projekt, ki povezuje pomembne razvojne partnerje, ki pa niso sposobni sami pripraviti in izvesti projekta.

LAS ZMV lahko pripravi in izvaja tudi operacijo za ukrepe predvidene v SLR, za katere v predhodnih pozivih ni bilo ali ni bilo dovolj prijavljenih projektov in tako doprinese k enakomernemu izvajanju SLR in doseganju vseh zastavljenih ciljev.

Upravni odbor LAS ZMV predlaga operacije, ki jih bo izvajal LAS ZMV. LAS ZMV izvaja projekte neposredno, zato prijava na javni poziv LAS ni potrebna. Izbrani projekti gredo direktno v potrditev na ARSKTRP ali MKRR. Dokumentacijo za prijavo projekta pripravi vodilni partner. Vodilni partner posreduje projektno dokumentacijo Ocenjevalni komisiji, ki ocenjuje projekte z enakimi merili, kot to velja za projekte drugih vlagateljev. Ocenjevalna komisija pregleda in oceni predloge projektov in o njih pripravi poročilo.

Projekte, katerih upravičenec je LAS ZMV, potrjuje Skupščina LAS ZMV. Skupščina se seznani s poročilom Ocenjevalne komisije. Na podlagi poročila Ocenjevalne komisije Skupščina sprejme sklep o financiranju posameznega projekta, ki ga podpiše Predsednik.

V okviru postopka izbora projektov je upoštevana določba 2b odstavka 31 člena Uredbe 2021/1060, na podlagi katere zagotavljamo, da nobena posamezna interesna skupina ne nadzoruje odločanja in sicer na ravni odločanja o projektih najmanj 50 % glasov prispevajo partnerji, ki niso javni organi. Hkrati na nivoju odločanja zagotavljamo, da niti javni organi, niti katera koli posamezna interesna skupina nima več kot 49 % glasovalnih pravic. V primeru, da bi pri odločanju o projektih prišlo do tega, da bi kateri od sektorjev imel 50 % glasov ali več, se pri glasovanju upošteva pravilo ponderiranja glasov (ponderiranje glasov je razloženo v poglavju 7.3.2. Postopek za sprejem odločitev organov LAS ZMV).

5.2.4. Operacije sodelovanja LAS

Cilji SLR se bodo uresničevali tudi preko aktivnosti sodelovanja med LAS. LAS ZMV bo izvajal operacije s sodelujočimi LAS na območju Ljubljanske urbane regije, celotne Slovenije in s tujimi LAS. Projekti sodelovanja, ki se bodo financirali iz sklada EKSRP bodo namenjeni reševanju specifičnih lokalnih problemov, prenosov dobrih praks med LAS, iskanju povezav in novih znanj (npr. oblikovanje mladinskih centrov v zaledju Ljubljane, ...).

LAS ZMV bo izvedel vsaj en projekt sodelovanja.

Postopek izbora projektov sodelovanja bo potekal na način kot je opisano v poglavju »5.2.3. Operacije, katerih upravičenec je LAS«.

6. Opis postopka vključitve skupnosti v pripravo SLR

Strategija lokalnega razvoja LAS ZMV je plod poglobljenega sodelovanja zainteresirane širše javnosti, občinskih uprav vseh šestih vključenih občin in RRA LUR.

Sestava članstva

V novembru 2022 smo na spletni strani LAS ZMV objavili prispevek o predstavitvi projektov LAS ZMV, ki so bili izvedeni v programskem obdobju 2014-2020. Zainteresirano javnost smo povabili, da si več o izvedenih projektih prebere v brošuri Predstavitev projektov LAS ZMV v programskem obdobju 2014-2020, ki smo jo izdali z namenom promocije LAS ZMV. Hkrati smo jih obvestili, da začnemo s pripravo Strategije za novo programsko obdobje in jih povabili, da izpolnijo anketo v kateri smo jih spraševali, katerim vsebinam se bi po njihovem mnenju morali posvetiti v prihodnjih letih.

V začetku leta 2023 smo na spletnih straneh objavili javni poziv za članstvo v LAS ZMV v programskem obdobju 2021-2027. Poziv za članstvo je odprt neprestano, celotno programsko obdobje. Vsaka pristopna izjava je obravnavana na naslednji redni seji Upravnega odbora.

Ob podpisu partnerske pogodbe za novo programsko obdobje, na Skupščini LAS ZMV, 16. februarja 2023, je LAS ZMV imel 56 članov. Od tega je bilo šestnajst (16) članov iz javnega, dvanajst (12) iz gospodarskega in devetindvajset (29) iz zasebnega sektorja. Skupščino sestavlja šestindvajset (26) žensk in trideset (30) moških. Podatkov o starosti članov LAS nismo pridobivali.

Organ odločanja v LAS ZMV je Upravni odbor, ki je v času pisanja strategije sestavljen iz štirinajst (14) članov – pet (5) predstavnikov zasebnega, tri (3) predstavniki gospodarskega in šest (6) predstavnikov javnega sektorja. Upravni odbor ima devet (9) članic in pet (5) članov. Nobeden se ne uvršča v kategorijo mladih.

Predvidoma novembra 2023 bo izvoljen nov Upravni odbor, ki bo sestavljen iz osemnajstih (18) članov – šest (6) predstavnikov javnega, šest (6) predstavnikov gospodarskega in šest (6) predstavnikov zasebnega sektorja. Vsaka od občin bo imela po enega (1) predstavnika iz vsakega sektorja. Pri sestavi kandidatne liste bomo poskrbeli, da bo lista spolno in starostno uravnotežena.

Vključevanje lokalnih akterjev v pripravo SLR

Javnost je bila v postopek priprave vključena tudi preko delavnic, ki jih je organizirala in izvedla RRA LUR v sodelovanju z občinami. Delavnice so bile namenjene pripravi SWOT analize, opredelitvi razvojnih potreb in potencialov območja LAS ter oblikovanju ukrepov (željenih rezultatov in razvojnih prioritet). Potekale so v dveh tematskih sklopih.

1. Sklop: Delavnice za pripravo Strategije lokalnega razvoja

Delavnice prvega sklopa so bile izvedene v vseh šestih občinah pod naslovom: Delavnica za pripravo Strategije lokalnega razvoja. Izvedbo delavnic je RRA LUR oglaševala preko spletne strani LAS ZMV, FB strani in e-novic. Vabila smo poslali članom LAS ZMV ter vsem šestim občinam s prošnjo naj jih posredujejo svojim kontaktom. Izvedbo delavnic so oglaševale tudi Občine na svojih spletnih straneh in nekatera lokalna glasila v tiskanih in spletnih objavah.

Vse delavnice prvega kroga so bile izpeljane na podoben način. Na začetku smo na kratko predstavili LAS ZMV in potek priprave Strategije lokalnega razvoja. Prisotni so bili seznanjeni, katere aktivnosti so bile že izvedene, da bo LAS ZMV lahko deloval tudi v prihodnjem programskem obdobju (da je bila izvedena skupščina LAS ZMV, na kateri so člani sprejeli sklep, da se pogodbeno partnerstvo LAS ZMV nadaljuje tudi v novem programskem obdobju in da bo RRA LUR še naprej vodilni partner ter, da je RRA LUR 3. 3. 2023 oddal formalno vlogo za nadaljevanje delovanja LAS ZMV).

V nadaljevanju plenarnega dela smo udeležencem predstavili nekaj osnovnih statističnih podatkov o njihovih občinah, vezanih na prebivalce (število mladih, starih, indeks staranja) delo in brezposelnost (stopnja registrirane brezposelnosti, število podjetij), kmetijstvo (št. kmetijskih gospodarstev, kmetijska zemljišča v uporabi). Praktičen del delavnic je bil namenjen analizi prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti (SWOT analize) LAS ter opredelitvi razvojnih potencialov in možnosti za novo programsko obdobje. Čisto na koncu smo udeležence še pozvali, da napišejo projektne ideje, ki bi jih bilo po njihovem mnenju dobro izvesti v prihodnjem obdobju, da bi dvignil kvaliteto bivanja na območju LAS. Delavnice so se zaključile s povabilom k spremljanju nadaljnjih aktivnosti in udeležbi na 2. krogu delavnic.

Delavnice so bile izvedene v naslednjih terminih: občina Vodice, 20. marec 2023, občina Trzin, 21. marec 2023, občina Mengeš, 23. marec 2023, občina Domžale, 11. april 2023, občina Medvode, 12. april 2023, občina Komenda, 19. april 2023.

Skupno se je delavnic prvega sklopa udeležilo 64 posameznikov (42 žensk in 22 moških), od tega 7 mladih pod 29 let. Prisotnost udeležencev nad 65 nismo preverjali.

Občina	Javni sektor	Gospodarski sektor	Zasebni sektor	Skupaj
Medvode	6	2	11	19
Domžale	10	2	9	21
Mengeš	1	/	4	5
Trzin	2	1	4	7
Vodice	1	1	/	2
Komenda	4	2	4	10
Skupaj	24	8	32	64

Tabela 8: Udeležba na delavnicah za pripravo SLR, po sektorjih in skupaj

2. Sklop: Razvoj projektne ideje

Analiza rezultatov 1. sklopa delavnic je razkrila glavne prioritete, kot jih vidijo lokalni prebivalci. V skladu s tem smo v naslednjem sklopu vključevanja lokalnih akterjev izvedli tri tematske delavnice v naslednjih terminih: 8. maja 2023 v Trzinu delavnico z naslovom **Spodbujanje socialne vključenosti**, 23. maja 2023 v Medvodah delavnico z naslovom **Trajnostni turizem (v povezavi z ohranjanjem naravne in kulturne dediščine)** in 13. junija 2023 v Komendi delavnico z naslovom **Kmetijstvo**. Tudi 2. krog delavnic smo oglaševali preko spletne strani LAS ZMV, FB strani in e-novic. Vabila smo poslali članom LAS ZMV ter vsem šestim občinam s prošnjo naj jih posredujejo svojim kontaktom. Izvedbo delavnic so oglaševale tudi Občine na svojih spletnih straneh in nekatera lokalna glasila v tiskanih in spletnih objavah. Preko elektronske pošte so bila vabila posredovana tudi vsem kontaktom s seznama potencialnih partnerjev, ki je bil dopolnjen s pomembnimi deležniki s posameznega področja.

Skupno se je delavnic drugega sklopa udeležilo 39 posameznikov (24 žensk in 15 moških), od tega 10 mladih pod 29 let. Prisotnost udeležencev nad 65 nismo preverjali.

Delavnica	Javni sektor	Gospodarski sektor	Zasebni sektor	Skupaj
Spodbujanje socialne vključenosti	7	1	7	15
Trajnostni turizem	6	4	1	11
Kmetijstvo	/	5	8	13
Skupaj	13	10	16	39

Tabela 9: Udeležba na delavnicah za pripravo SLR, po sektorjih in skupaj

V uvodnem delu vseh treh delavnic so bili udeleženci seznanjeni s tekočimi aktivnostmi priprave SLR in rezultati 1. kroga delavnic. V nadaljevanju smo jim predstavili, kdo lahko prijavi LAS projekt, merila za izbor operacij, pogoje za financiranje operacij. Sledilo je delo v skupinah, kjer so udeleženci pod vodstvom mentorjev za izbrano idejo poskusili pripraviti ključne sestavine projektne prijave (definicija potrebe, ciljne skupine, projektni partnerji, ključne aktivnosti, ključni viri, stroški, kazalniki, ...). Delo po skupinah je bilo organizirano tako, da so bili v posamezni skupini deležniki iz različnih področij, zato je bila to odlična priložnost za spoznavanje potencialnih projektnih partnerjev.

Delavnic 1. ali 2. sklopa so se udeležili tudi predstavniki strokovnih institucij, in sicer predstavniki Zavoda RS za varstvo narave, Zavoda RS za varstvo kulturne dediščine

V času priprave SLR smo se udeležili nekaterih posvetov in sestankov, za katere smo ocenili, da bi bili koristni. Sestali smo se s predstavniki Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, udeležili smo se posveta Društva za razvoj slovenskega podežolja ter sestankov in predstavitev v organizaciji Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Na delavnice so bile povabljene tudi številne organizacije in skupine, ki so prednostno namenjene mladim (skavti, taborniki, Društvo podeželske mladine, Mladinski svet) in starejšim (društva upokojencev).

Osnutek SLR, ki ga je potrdil Upravni odbor na seji 4. julija 2023, smo članom LAS poslali v javno obravnavo, ki je potekala med 7. in 13. julijem 2023. Predlog SLR so člani Upravnega odbora potrdili na seji 19. 7. 2023. Skupščina je predlog SLR potrdila na seji 19. 7. 2023.

7. Opis sistema upravljanja LAS ZMV, vključno z upravljanjem, spremljanjem in vrednotenjem, ki dokazujejo zmogljivost LAS za izvajanje SLR

7.1. Opis postopka določitve vodilnega partnerja LAS in navedba kadrovskih zmogljivosti, virov financiranja, izkušenj in znanj

RRA LUR je bil vodilni partner LAS ZMV že v preteklem programskem obdobju. Pogodba (235/15-lm) med LAS ZMV in vodilnim partnerjem RRA LUR je bila sklenjena 27. 10. 2015. Ker je naloge vodilnega partnerja uspešno opravljal v celotnem programskem obdobju 2014–2020, so člani Upravnega odbora LAS ZMV na seji Upravnega odbora, ki je potekala 9. 12. 2021, sprejeli sklep, da LAS ZMV v programskem obdobju 2021–2027, nadaljuje z delom v enaki sestavi vključenih občin in z istim vodilnim partnerjem Regionalno razvojno agencijo Ljubljanske urbane regije. Odločitev je bila potrjena tudi na seji Skupščine, ki je potekala 9. 12. 2021, kjer je Skupščina LAS ZMV potrdila, da LAS ZMV v programskem obdobju 2021–2027 nadaljuje z delom v enaki sestavi vključenih občin in z vodilnim partnerjem Regionalno razvojno agencijo Ljubljanske urbane regije.

Na seji Skupščine LAS ZMV, ki je potekala 16. 2. 2023 v Trzinu, je bilo sprejeto, da bo LAS ZMV kot lokalna akcijska skupina s svojim delom nadaljevala, zato so prisotni člani podpisali Pogodbo o delovanju LAS ZMV (v nadaljevanju: Pogodba) v obdobju 2021–2027, s tem pa tudi potrdili RRA LUR kot vodilnega partnerja za izvajanje aktivnosti vodilnega partnerja v programskem obdobju do leta 2027.

Skupščina LAS ZMV je soglašala, da se za vodilnega partnerja potrdi RRA LUR, ker je član LAS ZMV in ker izpolnjuje vse kadrovske, finančne in upravne usposobljenosti za vodenje LAS ZMV ter na podlagi preteklega sodelovanja pri izvedenih aktivnostih, sposobnosti povezovanja in angažiranja lokalnega prebivalstva ter na podlagi izkušenj in znanj.

Vodilni partner skladno z izvedbeno uredbo Leader/CLLD in tretjim odstavkom 33. člena Uredbe 2021/1060/EU izvaja naslednje naloge:

- krepitev zmogljivosti lokalnih akterjev za razvoj in izvajanje operacij;
- priprava nediskriminatornega in preglednega izbirnega postopka in meril, ki preprečujejo navzkrižja interesov ter zagotavljajo, da nobena posamezna interesna skupina ne nadzoruje odločitev o izbiri;
- priprava in objava razpisov za zbiranje predlogov;
- izbor operacij in določitev zneska podpore ter predložitev predlogov telesu, odgovornemu za končno preverjanje upravičenosti pred odobritvijo;
- spremljanje napredka pri doseganju ciljev strategije;
- vrednotenje izvajanja strategije.

Hkrati mora vsak LAS oziroma vodilni partner v okviru svojih postopkov zagotoviti:

- preglednost delovanja,
- sledljivost,
- nadzor nad porabo sredstev,
- transparentnost postopkov in
- preprečevanje nasprotja interesov.

Naloge vodilnega partnerja so natančneje opredeljene v pogodbi z vodilnim partnerjem. Vodilni partner bo pri opravljanju svojih nalog smiselno uporabljal Zakon o upravnem postopku⁴².

RRA LUR je konkurenčna in mednarodno priznana razvojna agencija, ki povezuje 25 občin osrednjeslovenske regije ter spodbuja povezovanje in razvoj partnerskih mrež med različnimi deležniki, ki s svojimi aktivnostmi gradijo trajnostni razvoj regije. V RRA LUR je štiriindvajset (24) zaposlenih, ki uresničujejo poslanstvo agencije, tj. prepoznavati potencialne regije ter načrtovati in soustvarjati njen trajnostni razvoj, izzive prihodnosti pa spreminjati v razvojne priložnosti, ki bodo prispevale k višji kakovosti življenja ter odgovorni in inovativni družbi, ki deluje v dobro človeka in okolja. Visoko usposobljena interdisciplinarna ekipa strokovnjakov s področij ekonomije, managementa, prava, arhitekture, krajinske arhitekture, družbenih ved, energetike, turizma in geografije koordinira in izvaja razvojne projekte, ki prispevajo k dvigu kakovosti življenja v regiji, išče sinergije med projekti, se povezuje z domačimi in tujimi strokovnjaki ter načrtuje nove projekte. Številčni kader RRA LUR omogoča operativno delovanje in opravljanje nalog vodilnega partnerja LAS, saj raznolika ekipa številnih strokovnjakov ves čas zagotavlja znanja iz najrazličnejših področij, s poudarkom na strokovnjakih iz področja razvoja podeželja, pravnim in finančnim strokovnjakom, kar zagotavlja kvalitetno opravljanje dela in nalog vodilnega partnerja.

RRA LUR bo za izvajanje kadrovskih nalog Vodilnega partnerja LAS ZMV zagotavljala:

- za namen priprave SLR najmanj eno polno delovno moč (PDM) za LAS ZMV za najmanj devet mesecev;
- za namen izvajanja točke (c) prvega odstavka 34. člena Uredbe 1060/2021/EU (upravljanje, spremljanje in vrednotenje strategije ter njene animacije, vključno z olajševanjem izmenjav med deležniki) najmanj PDM na zadevni sklad za programsko obdobje do leta 2027 po potrditvi SLR.

RRA LUR bo za izvajanje upravnih nalog vodilnega partnerja LAS ZMV zagotavljala tudi:

- aktivno pisarno na območju občine, ki meji na območje LAS ZMV. Aktivna pisarna je pisarna za delovanje LAS ZMV na naslovu RRA LUR, z ustreznimi prostori, z opremo za delovanje in kadrovsko sestavo,
- ločen transakcijski račun za nakazilo finančnih sredstev na podlagi Uredbe o delovanju lokalnih akcijskih skupin in potrditvi strategij lokalnega razvoja za programsko obdobje do leta 2027,
- vzpostavljen ločen računovodski sistem ali ustrezne računovodske kode za vse transakcije, opravljene v okviru transakcijskega računa,
- preglednost svojega delovanja ter sledljivost in nadzor nad zakonito porabo javnih sredstev,
- vzpostavljeno svojo spletno stran, iz katere je razvidno povabilo k sodelovanju zainteresirane javnosti.

RRA LUR ima za potrebe izvajanja računovodskih nalog sklenjeno pogodbo z zunanjim izvajalcem, ki bo te naloge opravljal tudi za potrebe LAS ZMV. Spletno stran LAS ZMV bomo deloma upravljali v okviru RRA LUR, za večje posege (razširitve funkciji, preoblikovanje,...) bomo koristili zunanje izvajalce. Nadomeščanje v primeru krajših odsotnosti bo potekalo

⁴² (Uradni list RS, St. 24/06 — uradno prečiščeno besedilo, 105/06 - ZUS-I, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13, 175/20-ZIUOPDVE in 3/22- ZDeb),

znotraj projektne skupine. Daljše odsotnosti (porodniška,...) se bo nadomeščalo z nadomestnimi zaposlitvami za določen čas, oziroma notranjimi prerazporeditvami zaposlenih.

RRA LUR ima bogate izkušnje s pripravo različnih razvojnih dokumentov, saj se je v preteklem obdobju intenzivno ukvarjal s pripravo Regionalnega razvojnega programa za obdobje 2021–2027, Regionalne inovacijske strategije Ljubljanske urbane, Strategije razvoja kulture v LUR do leta 2027, strategije razvoja posameznih občin ter usklajevanjem med nacionalnimi in regionalnimi razvojnimi dokumenti za uveljavitev regionalnih in lokalnih potreb v ključnih razvojnih dokumentih države.

RRA LUR je javni zavod, v večini financiran s strani občin, države in EU projektov, delno tudi iz tržne dejavnosti. Finančno stanje zavoda je stabilno. Zavod posluje z minimalnim presežkom prihodkov nad odhodki, je likviden in ni zadolžen. Svoje obveznosti poravnava tekoče, zapadlih in neplačanih obveznosti nima. Kratek pregled posameznih postavk iz Bilance stanja in Izkaza prihodkov in odhodkov v letih 2021 in 2022 je razviden iz spodnjih tabel.

	2021	2022
Sredstva	1.098.684	1.491.559
Dolgoročna sredstva in sredstva v upravljanju	64.042	55.246
Kratkoročna sredstva (razen zalog) in AČR)	1.034.642	1.436.313
Zaloge	0	0
Obveznosti do virov sredstev	1.098.684	1.491.559
Kratkoročne obveznosti in PČR	244.921	623.954
Lastni viri in dolgoročne obveznosti	853.763	867.605

Tabela 10: Bilanca stanja na dan 31.12. v letih od 2021 in 2022 (Letna poročila RRA LUR za leti 2021 in 2022)

	2021	2022
Prihodki od poslovanja	1.697.900	1.961.453
Finančni prihodki	0	825
Drugi prihodki	3.203	5.029
Celotni prihodki	1.701.103	1.967.307
Stroški blaga, materiala in storitev	581.509	809.382
Stroški dela	1.064.641	1.101.329
Amortizacija	23.577	20.523
Drugi stroški	8.725	8.464
Finančni odhodki	4	559
Drugi odhodki	5.013	14
Celotni odhodki	1.683.469	1.940.271
Presežek prihodkov	17.634	27.036

Tabela 11: Izkaz prihodkov in odhodkov v letih od 2021 in 2022 (Letna poročila RRA LUR za leti 2021 in 2022)

7.2. Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR

Sistem spremljanja EKSRP bo temeljil na Izvedbeni uredbi Komisije (EU)2022/1475 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (EU) 2021/2115 Evropskega parlamenta in Sveta. V programskem obdobju 2023-2027 bo vrednotenje potekalo na ravni SLR, ki zajema vrednotenje izvedenih operacij na nivoju ukrepov (vrednotenje dodane vrednosti LEADER/CLLD v okviru SLR).

Vrednotenje za sklad ESRR bo izvedeno skladno s pravili Organa upravljanja za kohezijsko politiko.

Zaporedno število	Namen vrednotenja	Metoda	Časovni načrt	Način poročanja
A 1.	Spremljanje in analiza izvajanja SLR	Fokusna skupina sestavljena iz upravljavskih struktur in članov LAS ZMV.	2027 in 2029	Vodilni partner pripravi skupno poročilo, ki ga obravnava upravni odbor. Upravni odbor z rezultati spremljanja in predlogi ukrepov za izboljšanje stanja seznani Skupščino LAS ZMV.
A 2.	Spremljanje in analiza kazalnikov	Spremljanje stanja kazalnikov pri izvedenih projektov	redno	Vodilni partner poroča organom LAS ZMV in organom upravljanja v rednih letnih poročilih
A 3.	Analiza delovanja upravljavskih struktur LAS ZMV: Predsednik, Upravni odbor, Nadzorni odbor, Ocenjevalna komisija, Vodilni partner	Vprašalnik za člane upravnih organov in člane LAS ZMV.	2026	Upravni organ Vodilni partner pripravi poročilo, ki ga obravnava Upravni odbor in Skupščina LAS ZMV.
A 4.	Priprava poročila o doseganju ciljev SLR in o izpolnjevanju obveznosti za preteklo leto	Pregled dokumentacije o izvajanju strategije in primerjava z Letnim načrtom aktivnosti	Letno do 31. marca s stanjem na zadnji dan prejšnjega leta	Vodilni partner pripravi poročilo, ki ga obravnava Upravni odbor in Skupščina LAS ZMV.

Tabela 12: Opis sistema spremljanja in vrednotenja SLR.

7.3. Opis nalog, odgovornosti in postopkov sprejemanja odločitev organov LAS

7.3.1. Organi LAS

Organi LAS so:

- Predsednica oziroma Predsednik (v nadaljevanju Predsednik) in Podpredsednica oziroma Podpredsednik (v nadaljevanju Podpredsednik),
- Skupščina,
- Upravni odbor,
- Ocenjevalna komisija in
- Nadzorni odbor.

Naloge organov LAS ZMV so podrobno opredeljene v Partnerski pogodbi.

Organi LAS ZMV za svoje delovanje lahko sprejmejo poslovnik s katerim določijo organizacijo in način dela organa, zlasti v zvezi s sklicevanjem, glasovanjem, sestavo zapisnika ter druge postopke, ki so pomembni za delovanje posameznega organa.

V skladu z alinejo (b), drugega odstavka, 31. člena Uredbe (EU) 2021/1060, je bila pri oblikovanju LAS ZMV in organov LAS ZMV, kot tudi pri oblikovanju nediskriminatornega in preglednega izbirnega postopka ter nepristranskih meril za izbiro projektov, upoštevana določba, da nobena posamezna interesna skupina ne nadzoruje odločanja. LAS ZMV pri svojem delovanju smiselno upošteva določbe 37. in 38. člena Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 69/11 - uradno prečiščeno besedilo, 158/20, 3/22 - ZDeb, 16/23 - ZZPri), ki se nanašajo na način izogibanja nasprotju interesov ter postopek ugotavljanja in posledice dejanskega nasprotja interesov.

Predsednik in podpredsednik

Predsednik je zastopnik LAS ZMV in po svoji funkciji predsednik Upravnega odbora, svoje delo pa opravlja v skladu z navodili Skupščine in Upravnega odbora, katerima tudi odgovarja. Predsednika voli Skupščina. Predsednik predstavlja in zastopa LAS ZMV, sklicuje in vodi seje Upravnega odbora in Skupščine in skrbi za izvajanje sprejetih sklepov organov LAS.

Podpredsednik opravlja naloge Predsednika in ima vse njegove pristojnosti v primeru, če je Predsednik odsoten, nedosegljiv, nezmožen za delo, če Predsedniku predčasno preneha mandat ali če ga Predsednik pooblasti za opravljanje svojih pristojnosti ali nalog. Za svoje delo je Podpredsednik odgovoren Skupščini, Upravnemu odboru in Predsedniku.

Mandat Predsednika in Podpredsednika, je sedem (7) let, po poteku katerih je lahko ista oseba ponovna izvoljena ali imenovana na to mesto.

Skupščina

Skupščina je najvišji organ LAS ZMV, ki jo sestavljajo vsi člani LAS ZMV. Skliče in vodi jo Predsednik LAS ZMV glede na potrebe LAS ZMV, najmanj pa enkrat letno. Ključne naloge Skupščine so sprejemanje splošnih aktov LAS ZMV in njihovih sprememb, volitve organov LAS ZMV ter dokončno odločanje povezane s članstvom v LAS ZMV, pritožb zoper sklepe organov LAS ZMV ter nasprotja interesov članov ali organov LAS ZMV.

Skupščina lahko odloča, če je prisotnih vsaj polovica članov. Če temu ni tako, se seja odloži za 15 minut, po poteku katerih Skupščina lahko odloča ne glede na število prisotnih članov, če se ugotovi, da so bili vsi člani pravilno vabljeni in na to opozorjeni v vabilu.

Upravni odbor

Upravni odbor je organ odločanja in upravljanja ter najvišji izvršilni organ LAS ZMV, ki ga sestavlja:

- šest predstavnikov javnega sektorja (občin, krajevnih skupnosti, javnih zavodov, javnih agencij, javnih skladov ali drugih oseb javnega prava),
- šest predstavnikov gospodarskega sektorja (gospodarskih družb, oseb, ki samostojno opravljajo dejavnost, kmetov, ki opravljajo tržno dejavnost, ali drugih pravnih oseb zasebnega prava, ustanovljenih za ustvarjanje ali delitev dobička),
- šest predstavnikov zasebnega sektorja (društev, zasebnih zavodov, ustanov in drugih nevladnih organizacije oziroma pravnih oseb zasebnega prava, ki niso ustanovljene za namene ustvarjanja ali delitve dobička, kmetov, ki ne opravljajo dejavnosti na trgu, in posameznikov).

občina	sektor			SKUPAJ
	javni	gospodarski	zasebni	
Domžale	1	1	1	3
Komenda	1	1	1	3
Medvode	1	1	1	3
Mengeš	1	1	1	3
Trzin	1	1	1	3
Vodice	1	1	1	3
SKUPAJ	6	6	6	18

Tabela 13: Sestava Upravnega odbora.

Predsednik LAS ZMV je po funkciji predsednik Upravnega odbora. Predsednik se ne upošteva v seštevek predstavnikov sektorja, ki mu pripada.

Upravni odbor skrbi za učinkovito delovanje LAS ZMV, njeno plačilno sposobnost in usklajenost postopkov LAS ZMV z veljavno zakonodajo, kar zajema tudi ugotavljanje in preprečevanje tveganj, ki ogrožajo delovanje LAS ZMV. Upravni odbor odloča o izboru operacij. Mandat članov Upravnega odbora je sedem (7) let, po poteku katerih je lahko ista oseba ponovna izvoljena ali imenovana na to mesto.

LAS ZMV nadaljuje svoje delovanje iz preteklega obdobja, zato bo v času pripravljalnega obdobja deloval pod okriljem obstoječega Upravnega odbora, ki mu mandat poteče novembra 2023. Takrat bodo izpeljane demokratične volitve vseh organov LAS ZMV v skladu z novo partnersko Pogodbo. Glede na preteklo programsko obdobje se bo število članov Upravnega odbora povečalo, zato da bo zagotovljena enakomerna teritorialna in sektorska zastopanost. Pri sestavi kandidatne liste se bomo trudili, da bo upoštevana spolna uravnoteženost in prisotnost mladih.

Nadzorni odbor

Nadzorni odbor je nadzorni organ LAS ZMV, ki ga sestavljajo:

- en predstavnik javnega sektorja,
- en predstavnik gospodarskega sektorja in
- en predstavnik zasebnega sektorja.
- en nadomestni član

Nadzorni odbor nadzira finančno in materialno poslovanje LAS ZMV. Za svoje delo je Nadzorni odbor odgovoren Skupščini. Mandat članov Nadzornega odbora je sedem (7) let, po poteku katerih je lahko ista oseba ponovna izvoljena ali imenovana na to mesto.

Ocenjevalna komisija

Ocenjevalna komisija ima tri (3) člane in dva (2) nadomestna člana, ki jih imenuje Upravni odbor izmed neodvisnih strokovnjakov s področja razvoja podeželja, regionalnega razvoja, strateškega, projektnega načrtovanja, ekologije/naravovarstva in podobno. Mandat člana Ocenjevalne komisije traja celotno programsko obdobje 2021-2027. Član Ocenjevalne komisije ne more biti član LAS ZMV. Seje Ocenjevalne komisije sklicuje vodilni partner, vodi pa jih predsednik Ocenjevalne komisije, ki ga člani ocenjevalne komisije izvolijo izmed sebe z glasovanjem na prvi seji Ocenjevalne komisije. Ocenjevalna komisija se sestaja po potrebi. Pogoje za delo Ocenjevalne komisije zagotavlja Vodilni partner.

Vsak član Ocenjevalne komisije mora podati posebno izjavo, da bo deloval neodvisno in se izogibal navzkrižju interesov. Član Ocenjevalne komisije se izloči iz pregledovanja in ocenjevanja prijav na javni poziv, kadar je zasebno ali poslovno povezan s prijaviteljem ali njegovim partnerjem v projektu, ali kadar bi iz drugih razlogov nastalo navzkrižje interesov.

Ocenjevalna komisija pregleduje vsebinsko ustreznost prijav na javne pozive LAS, jih ocenjuje ter preverja zmogljivost predlagateljev projekta za njihovo izvedbo. Komisija pripravi poročilo o pregledu prijav, v katerem določi oceno posameznega projekta in za vsak ocenjeni projekt odloči o višini financiranja. Ocenjevalna komisija poročilo o pregledu prijav pošlje v potrditev Upravnemu odboru.

7.3.2. Postopek za sprejemanje odločitev organov LAS ZMV

V kolikor ni določeno drugače, kolektivni organi LAS ZMV lahko odločajo, če je prisotnih več kot polovica članov organa, odločitve pa sprejemajo z navadno večino prisotnih članov. Vsak član kolektivnega organa LAS ZMV ima pri glasovanju en glas. Člana kolektivnega organa, razen Ocenjevalne komisije, lahko na seji organa zastopa pooblaščenec, ki pred začetkom seje predsedniku organa predloži pisno pooblastilo.

Pri glasovanju v okviru postopka izbora projektov bomo zagotavljali, da bo v okviru postopka izbora projektov upoštevana določba 2b odstavka 31 člena uredbo 2021/1060, na podlagi katere nobena posamezna interesna skupina ne nadzoruje odločanja. Tako na ravni odločanja o projektih najmanj 50 % glasov prispevajo partnerji, ki niso javni organi. Pri odločanju v LAS ZMV nima nobena posamezna interesna skupina, več kot 49 % glasov. Glasovanje na kolektivnih organih LAS ZMV je javno, razen če organ sam ne določi drugače.

Pri vsakem glasovanju se predhodno preveri število prisotnih članov po interesnih skupinah. Če posamezna skupina presega 49 % od skupnega števila prisotnih, se njihovi glasovi pomnožijo z določenim ponderjem. Ponder ni fiksni, ampak se sproti izračunava pred vsakim glasovanjem. Velikost ponderja se določi tako da po zmnožku največja interesna skupina ne presega 49 % glasov. Vedno ponderiramo glasove članov največje skupine s ponderjem manjšim od 1.

Pri izvedbi glasovanja se potem preštejejo njihovi glasovi in skupno število oddanih glasov (posebej glasovi ZA in posebej PROTI) se pomnoži z vnaprej določenim ponderjem."

8. Priloge SLR

- Priloga: osnovni podatki o LAS in finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po skladih

Priloga: Osnovni podatki o LAS

Ime LAS		LAS ZA MESTO IN VAS
Vključene občine	št. vključenih občin	6
	ime vključenih občin	Domžale, Komenda, Medvode, Mengeš, Trzin, Vodice
Prebivalstvo skupaj	Prebivalstvo na območju LAS. Pri izračunu te spremenljivke se uporabi metoda izračuna za kazalnik rezultata 38 iz Priloge I k uredbi o strateških načrtih (ne upošteva se št. preb. iz naselij z več kot 10.000 prebivalci).	64.425
Financiranje iz več skladov	EKSRP	DA
	ESRR	DA
Vrste članov LAS	skupno število članov LAS	56
	št. članov iz javnega sektorja	16
	št. članov iz socialnega sektorja	28
	št. članov iz ekonomskega sektorja	12
	skupno število članov (upravni odbor)	14
Vrste članov v organih LAS (organ odločanja - ki potrjuje operacije: upravni odbor ali skupščina)	št. članov iz javnega sektorja	6
	št. članov iz socialnega sektorja	5
	št. članov iz ekonomskega sektorja	3
	št. članov po spolu (št. žensk)	9
	št. članov po spolu (št. moških)	5
	št. članov - mladih	0

Kazalniki za sklad EKSRP (po letih)

Kazalnik (vpis, iz pogl. 5.1 SLR)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Skupaj ciljna vrednost
R.27 Okoljska ali podnebna uspešnost zaradi naložb na podeželju: število projektov, ki prispevajo k ciljem na področju okoljske trajnosti, ter doseganje blaženja podnebnih sprememb in prilagajanja nanje na podeželju	0	0	0	0	0	1	1	2
R.37 Rast in delovna mesta na podeželju: nova delovna mesta, ki prejemajo podporo v okviru projektov SKP	0	0	0	0	1	0	1	2
R.40 Število strategiji pametnih vasi, ki prejmejo podporo	0	0	0	0	0	0	1	1
R.39 Razvoj podeželskega gospodarstva: število podeželskih podjetij, vključno s podjetji na področju biogospodarstva, razvitih s podporo v okviru SKP	0	0	0	0	1	0	1	2
R.41 Povezovanje evropskega podeželja: delež podeželskega prebivalstva, ki ima koristi od boljšega dostopa do storitev in infrastrukture zaradi podpore iz SKP	0	0	0	200	400	300	300	1200
R.42 Spodbujanje socialne vključenosti: število oseb, zajetih v projekte socialnega vključevanja, ki prejemajo podporo	0	0	0	100	200	300	200	800

Finančni načrt, vključno s finančno razdelitvijo po zadevnih skladih

Ime LAS	LAS ZA MESTO IN VAS
Ime in naslov vodilnega partnerja LAS	RRA LUR, Tehnološki park 19, 1000 Ljubljana

Razdelitev sredstev po posameznem skladu

Vrsta podpore	Sklad	Stopnja podpore	(EU + SLO) (v EUR)	(v %)
Podpora za izvajanje operacij	EKSRP	80% ali 65%	817.663,61	40,12%
	ESRR	80%	709.995,14	34,83%
Podpora za dejavnosti sodelovanja in njihovo pripravo, izbranih v okviru strategije	EKSRP	80% ali 65%	103.000,00	5,05%
	ESRR	80%	0,00	0,00%
Podpora za upravljanje, spremljanje in vrednotenje strategije ter njene animacije, vključno z olajševanjem izmenjav med deležniki	EKSRP	100%	203.832,34	10,00%
	ESRR	100%	203.832,34	10,00%
Skupaj			2.038.323,43	100%

Prispevek po posameznih skladih

Vir financiranja	EKSRP (EU + SLO) (v EUR)	ESRR (EU + SLO) (v EUR)	Skupaj (v EUR)
Prispevek sklada	1.124.495,95	913.827,48	2.038.323,43
Lastna soudeležba	281.123,99	228.456,87	509.580,86
Skupaj (v EUR)	1.405.619,94	1.142.284,35	2.547.904,29

Finančni načrt - razdelitev sredstev po skladih in vrstah podpore

Vrsta podpore	Sklad (EU + SLO)	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Skupaj
Podpora za izvajanje operacij	EKSRP	0,00		50.000,00	166.994,19	220.000,00	201.101,93	179.567,49	817.663,61
	ESRR	0,00		50.000,00	131.365,18	220.000,00	170.000,00	138.629,96	709.995,14
Podpora za dejavnosti sodelovanja in njihovo pripravo, izbranih v okviru strategije	EKSRP	0,00			30.000,00	23.000,00	50.000,00		103.000,00
	ESRR	0,00							0,00
Podpora za upravljanje, spremljanje in vrednotenje strategije ter njene animacije, vključno z olajševanjem izmenjav med deležniki	EKSRP	0,00	35.000,00	38.000,00	40.000,00	40.000,00	28.000,00	22.832,34	203.832,34
	ESRR	0,00	38.000,00	38.000,00	40.890,32	40.000,00	25.000,00	21.942,02	203.832,34
Skupaj		0,00	73.000,00	176.000,00	409.249,69	543.000,00	474.101,93	362.971,81	2.038.323,43